

FESTIWAL CONRADA

„Conrad jest efektem wybuchowej mieszanki złożonej z entuzjazmu, pasji, wiedzy oraz zaangażowania. Po pierwsze nie kopiujemy rozwiązań innych, lecz staramy się wymyślać własne. Tak było np. z lekcjami czytania, akcją społeczną, którą zainicjowaliśmy podczas pierwszej edycji, a potem rozprzestrzeniła się na całą Polskę (i nie tylko, bo prowadziliśmy warsztaty także w innych krajach).

[...] Czym innym jest festiwal, na którym pojawiają się po prostu ciekawe postaci, a czym innym jest wydarzenie, którego poszczególne spotkania składają się na pewną całościową wizję aktualnego stanu świata. Skądinąd wiem, że wielu naszych gości – mam teraz na myśli czytelników – przez wiele miesięcy przygotowuje się do udziału w festiwalowych dyskusjach, zapoznając się z książkami zaproszonych do Krakowa pisarek i pisarzy. Żyją i myślą w rytmie festiwalowym”.

Emilia Padoł: Grzegorz Jankowicz: niepokój stał się powszednim elementem naszego życia [WYWIAD],
kultura.onet.pl

„Dla Krakowa, który próbuje się przebić z ofertą do turysty, który od taniego piwa woli wyrafinowane rozrywki intelektualne, takie imprezy jak Targi Książki i Festiwal Conrada to błogosławieństwo. Nie dość, że przyciągają ludzi otwartych na kulturę, to także pojawiają się na nich uznani zagraniczni autorzy i wydawcy. Laureatką nagrody Festiwalu Conrada została Anna Cieplak. Wyróżnienie zostało jej przyznane za debiutancką powieść *Ma być czysto*. Cieplak otrzymała 30 tys. zł, pamiątkową statuetkę oraz możliwość odbycia miesięcznego pobytu rezydencyjnego w Krakowie”.

Maciej Bałamut: Festiwal Conrada. Taka impreza to błogosławieństwo, „Gazeta Wyborcza”

FESTIWAL MIŁOSZA

„Międzynarodowe nagrody EFFE AWARD przyznało jury złożone z dziewięciu ekspertów z całej Europy. Bardzo celnie zdiagnozowali oni krakowskie imprezy. Festiwal Miłosza docenili za „spełnianie wysokich wymagań literackich publiczności i poszukiwanie nowych, alternatywnych dróg promowania poezji”. Zauważono także, że istotną częścią festiwalu jest sfera edukacyjna (czytanie poezji, warsztaty krytyczne, przekładoznawcze i poznawanie mniej znanych tradycji poetyckich)”.

Łukasz Gazur, Świat festiwali się zmienia, „Dziennik Polski”

„Polska to nie jest kraj dla starych ludzi. Nie jest to też kraj chętnie przyjmujący obcych. Jedynie polszczyzna literacka wydaje się niezmiernie gościnna. Zwłaszcza, gdy tej gościnności udzielają tłumacze literatur obcych”.

Krzysztof Siwczyk o Festiwalu Miłosza, Krog naprzód!, „Polityka”

„Choć zabrzmiało to dziwnie, do udziału w tegorocznej edycji Festiwalu Miłosza zaproszono zagranicznych gości niemal nieznanymi polskim czytelnikom. Wszystko po to by, jak mówią organizatorzy, poszerzyć językowe i literackie perspektywy”.

Miło-hity, „Magnes”/ „Dziennik Polski”

FESTIWAL MIŁOSZA

„– Ostatnio najczęściej wracam do zbioru esejów *Zaczynając od moich ulic*. [...] Ta eseistyczna książka, której tytuł stał się hasłem tegorocznego Festiwalu Miłosza, jest instrukcją obsługi rzeczywistości wewnętrznej. Noblista drepczący wokół własnej pamięci i lokalnych spraw to ktoś wyjątkowo dla mnie przekonujący. [...]

– Kto dzisiaj czyta Miłosza?

– Myślę, że nie jest powszechnie czytany. Być może nie jest poetą na dzisiejszy stan świata? Miłosz proponował – jeszcze w czasach analogowych – tak złożoną wizję rzeczywistości, że aby zrozumieć jego przesłanie, dziś musimy wybierać wyraziste fragmenty. Tak odczytywany może być bardzo atrakcyjny. Dziś, co doskonale widać podczas wyborów w Polsce, obowiązuje upraszczający wszystko język komunikacji i korzyści. Od metafory wolimy proste, czasem prostackie zdania, w tym sensie Miłosz jest bardzo retro, bo zmusza do głębokiej analizy, namysłu”.

Michał Nogaś, *Miłosz, autor całego świata* [wywiad z Krzysztofem Siwczykiem], „Gazeta Wyborcza”

URODZINY LEMA

„Żeby rosła wciąż u nas rzesza jego czytelników, żeby uczyli się od niego trudnej sztuki używania rozumu, łączenia nieokiełznanej wyobraźni ze zdrowym rozsądkiem, powagi z poczuciem humoru i patrzenia na świat w perspektywie dalszej niż nasze opłotki”.

Tomasz Fiałkowski, *Życzenia z okazji 96. urodzin Stanisława Lema*

„Życzę jemu [Stanisławowi Lemowi] w zaświatach, nam tutaj, sobie przede wszystkim, żebyśmy zaczęli zachowywać się tak, żeby on w tych zaświatach za bardzo na nas nie narzekał”.

Wojciech Orliński, *Życzenia z okazji 96. urodzin Stanisława Lema*

CZYTAJ PL

„Krzyki, szarpanina i wrywanie sobie książek z rąk. To wszystko mogli obserwować klienci jednej z warszawskich księgarni. Na szczęście to nie kolejna promocja pokroju karpia lub schabu bez kości, lecz inicjatywa twórców akcji Czytaj PL.

Ludzie wsuwają się pod automatycznie unoszącą się bramę i wbiegają do księgarni, w której rozdawane są darmowe książki. Krzyczą, szarpią się i wrywają je sobie z rąk. [...]

Na szczęście dantejskie sceny, które możemy obserwować na umieszczonym w sieci nagraniu, to zwykła ustawka. Stoją za nią twórcy akcji Czytaj PL, największej akcji promującej czytelnictwo w Polsce. Czytaj PL to największa akcja czytelnicza w kraju, a być może także i na świecie. W 2017 roku akcja jest obecna aż w 22 miastach Polski, a także w 1000 szkół ponadpodstawowych na terenie całego kraju. Po raz pierwszy akcja przekracza też na taką skalę granice państw – jej plakaty trafiły do 10 Miast Literatury UNESCO na całym świecie, w tym do dalekiego Dunedin w Nowej Zelandii”.

Damian Zieliński, Bójka o darmowe książki w warszawskiej księgarni. Ludzie wrywali je sobie z rąk!
Spokojnie... to nie do końca tak, jak myślicie, wmeritum.pp

WYBIERAMY KSIĘGARNIE ROKU

„Akcja była wspólnym sukcesem wszystkich księgarń i antykwariatów (...). Cieszymy się, że na zwycięską piątkę złożyły się księgarnie o różnych profilach, odzwierciedlające pasje swoich założycieli i kierowników, będące animatorami życia społecznego w różnych dziedzinach” – podsumowuje Andrzej Kulig, Zastępca Prezydenta ds. Polityki Społecznej, Kultury i Promocji Miasta.

ROK CONRADA

„W studiu Radia Kraków trwają właśnie nagrania do najnowszego słuchowiska. Słuchowisko powstaje na podstawie najnowszego, głośnego przekładu powieści Conrada – autorskiego spolszczenia wydanego w 2017 roku nakładem Wydawnictwa Literackiego, którego dokonał jeden z najciekawszych polskich pisarzy, Jacek Dukaj. Oryginalna interpretacja [...] Heart of Darkness, której premiera odbyła się podczas 9. edycji Festiwalu Conrada, zrealizowana przez Radio Kraków we współpracy z Krakowskim Biurem Festiwalowym, uświetni 160. rocznicę urodzin pisarza przypadającą 3 grudnia, a zarazem będzie wydarzeniem wieńczącym rok jubileuszu 90-lecia Radia Kraków. To także element obchodów Roku Conrada, w które zaangażowane jest od wielu miesięcy również Krakowskie Biuro Festiwalowe, operator programu Kraków Miasto Literatury UNESCO. Podobnie jak szereg akcji zrealizowanych do tej pory przez Biuro, również słuchowisko Serce ciemności ma pokazać, że twórczość pisarza może zainteresować czytelników w każdym wieku, a problematyka jego tekstów nie traci na aktualności”.

Radio Kraków, Serce ciemności

PRZYSTANKI LITERACKIE

„Mieszkańcy Krakowa zauważą je bez trudu. Każda z wiat jest małym dziełem sztuki zaprojektowanym przez znanego artystę grafika – podkreśla Robert Piaskowski, zastępca dyrektora ds. programowych Krakowskiego Biura Festiwalowego, operatora Krakowa Miasta Literatury UNESCO, w ramach którego realizowany jest priorytet: Literatura i przestrzeń publiczna. [...] Przystanek przy Pl. Inwalidów zaprasza do wejścia w widziane oczyma Wyspiańskiego baśniowe Planty o świcie. Cieszę się niezmiernie, że Wyspiański, o którym Kraków trochę ostatnio zapomniał, wraca do swojego miasta. Temu służy wystawa, którą otworzymy w listopadzie w Muzeum Narodowym w Krakowie, ale również takie akcje, jak Przystanki Literackie czy powstanie Szlaku Stanisława Wyspiańskiego – mówi Łukasz Gawęł, zastępca dyrektora MNK ds. strategii”.

TransInfo.pl, Przystanki w Krakowie jak dzieła sztuki?

DZIAŁANIA W SZPITALACH

„Do krakowskich szpitali 600 książek trafiło już w czerwcu ubiegłego roku, teraz Krakowskie Biuro Festiwalowe - pomysłodawca tego wydarzenia - postanowiło powiększyć listę miejsc i liczbę książek”.

„- Regał stoi w holu jednego z oddziałów dla dzieci starszych. Korzystają z niego pacjenci, rodzice oraz personel, który także przynosi do regału przeczytane książki z domu - mówi Aleksandra Rumińska z Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego im. św. Ludwika w Krakowie”.

Łukasz Grzesiczak, Gazeta Wyborcza

FESTIWAL LITERATURY DLA DZIECI

„Jak kształtować czytelnicze zwyczaje najmłodszych, pielęgnować literackie nawyki i inspirować dzieci do sięgania po kolejne książkowe tytuły i nowych autorów? Wiedzą to organizatorzy 3. edycji zdobywającego coraz większą popularność Festiwalu Literatury dla Dzieci, który od 10 maja do 12 czerwca 2016 odbywać się będzie w czterech polskich miastach: Warszawie, Gdańsku, Krakowie i Wrocławiu, Europejskiej Stolicy Kultury 2016”.

Anna Legierska, Culture.pl

TARGI KSIĄŻKI W KRAKOWIE

„Krakowskim Targom Książki od siedmiu lat towarzyszy Festiwal Conrada, spotkania odbywają się więc także w różnych punktach miasta. Targi i Festiwal są prawdziwym świętem książek, ogarniającym cały Kraków. W tym przypadku liczy się także ilość. O randze wydarzenia świadczą naturalnie nazwiska zaproszonych gości, czyli nade wszystko autorów, choć przybywa do Krakowa również liczna reprezentacja „branży” (księgarze, bibliotekarze, wydawcy, dziennikarze). Od 2014 roku KTK mają oficjalnie międzynarodowy charakter, zapraszają bowiem gości honorowego. W tym roku jest nim Izrael”.

Barbara Marcinik, Polskie Radio

„W świecie literatury czas biegnie szybciej – takie wrażenie mogli odnieść wszyscy uczestnicy zakończonej już 20. jubileuszowej edycji Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie. Święto literatury obfitowało w liczne atrakcje i spotkania z najlepszymi autorami. Klimat minionych 4 dni w Międzynarodowym Centrum Targowo-Kongresowym EXPO Kraków najlepiej oddają słowa Michaela Cunninghama, jednego z najpopularniejszych aktualnie światowych pisarzy – Ludzie ciągle powtarzają, że książka umiera. A ja tymczasem siedzę pośrodku pięknego obiektu, pełnego pasjonatów literatury. Widzę ogromną ilość ludzi kupujących i czytających książki! To, co tutaj obserwuję, dodaje mi nadziei i napełnia mnie optymizmem”.

Aneta Żurek, Gazeta Krakowska

SPIS TREŚCI

Wstęp	10
10 strategicznych obszarów rozwoju	12
Kluczowe projekty	13
Rok 2017 w liczbach	30
Styczeń	32
Luty	34
Marzec	36
Kwiecień	38
Maj	43
Czerwiec	45
Czerwiec, Lipiec	52
Sierpień	55
Wrzesień	59
Październik	61
Listopad	73
Grudzień	75
Projekty całoroczne	81
Publikacje i patronaty	92
Działania międzynarodowe Krakowa Miasta Literatury UNESCO	95

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy,

Rok 2017 był pod wieloma względami przełomowy, jeżeli chodzi o wielość inicjatyw czytelniczych i intensywność życia literackiego w Krakowie. Ważne i doniosłe konteksty Roku Josepha Conrada, 110-lecia śmierci Stanisława Wyspiańskiego i 100-lecia Awangardy w Polsce stworzyły ramy dla działań podejmowanych przez różne podmioty i środowiska.

Podczas kolejnej, 9. już edycji Festiwalu Conrada, przebiegającej pod hasłem przewodnim był „Niepokój”,

wspólnie z wybitnymi pisarzami i pisarkami z całego świata rozmawialiśmy o najbardziej aktualnych problemach współczesności. Rekordowa frekwencja na festiwalu w połączeniu z odbywającymi się równolegle Międzynarodowymi Targami Książki sprawiła, że w październiku, tradycyjnie już, literatura niemal całkowicie zdominowała życie kulturalne Krakowa.

Sukces odniosły również inne wydarzenia wpisane w program Kraków Miasto Literatury UNESCO – m.in.:

Festiwal Miłosza, Festiwal Literatury dla Dzieci, Festiwal Reportażu Non-fiction, Krakowski Festiwal Komiksu, czy też takie wydarzenia jak Noc Poezji oraz pasmo literackie na Festiwalu Kultury Żydowskiej.

Konsekwentnie rozwijany program wsparcia debiutów literackich zaowocował bogatą ofertą kursów i warsztatów kreatywnego pisania i kolejnym znakomitą debiutem uhonorowanym Nagrodą Conrada. Dzięki innowacyjnej w skali kraju strategii wspierania branży

wydawniczo-księgarskiej, pod patronatem Krakowa Miasta Literatury UNESCO, ukazały się nowe, ważne tytuły, kontynuowany był cykl plenerowych kiermaszów angażujących krakowskich antykwariuszy i bukiplistów, a także zorganizowany został po raz pierwszy plebiscyt na księgarnie roku.

Bardzo ważnym wydarzeniem roku 2017 było też zainicjowanie wieloletniego programu kulturalno-edukacyjnego związanego z postacią Stanisława Lema

i rozpoczęcie procesu budowy Centrum Literatury i Języka „Planeta” Lem – inwestycji, dzięki której zyskamy kolejny nowoczesny obiekt na miarę ambicji naszego miasta.

Byłoby rzeczą niemożliwą ujęcie w tym krótkim wstępie całej różnorodności działań, które składają się na nasz literacki program, dlatego gorąco polecam Państwu lekturę niniejszego raportu. Jestem przekonany, że warto zapoznać się szczegółowo z działaniami po-

dejmowanymi na niniejszym polu przez KBF i uczestniczyć w dynamicznie rozwijającym się literackim życiu Krakowa.

Życzę przyjemnej lektury!

Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa

Kraków, dnia 31.01.2017

10 STRATEGICZNYCH OBSZARÓW ROZWOJU

KLUCZOWE PROJEKTY

KLUCZOWE PROJEKTY | FESTIWAL CONRADA

Festiwal Conrada to największe międzynarodowe wydarzenie literackie w Polsce i jedno z największych w Europie. Festiwal współorganizowany jest od 2009 roku przez Krakowskie Biuro Festiwalowe i Fundację Tygodnika Powszechnego. Jego idea jest przede wszystkim

stworzenie imprezy literackiej o jak największym możliwym zasięgu i zaprezentowanie wiodących trendów oraz autorów z literackiej mapy świata.

Festiwal gości twórców z całego świata, reprezentujących różne kultury i światopoglądy, a także rozmaite dziedzi-

ny kultury – w tym również film, teatr, muzykę i sztuki plastyczne. Celem wydarzenia jest prezentacja literatury światowej z różnych kręgów kulturowych, uwzględniającej odmienne perspektywy i sposoby opisywania świata, wyrastającej z odmiennych doświadczeń, a także inicjo-

KLUCZOWE PROJEKTY | FESTIWAL CONRADA

wanie intensywnych dyskusji artystycznych i społecznych. Uczestnicy debat, warsztatów, pokazów filmowych i teatralnych, koncertów, wystaw, spacerów literackich, gier miejskich, interaktywnych zabaw mogą dzięki temu wydarzeniu spędzić czas blisko autorów i ich tekstów,

poszerzać swoją wiedzę i samemu współtworzyć przestrzeń, w jakiej funkcjonują książki w Polsce. Oprócz programu głównego nieodłączną częścią Festiwalu Conrada są pasma tematyczne – filmowe, dziecięce, artystyczne, muzyczne czy wydawnicze. Przedsięwzięciu co roku to-

warzyszą Targi Książki w Krakowie, które przyciągają tysiące entuzjastów literatury.

Lista wybitnych gości Festiwalu jest bardzo długa. Znajdują się na niej tacy autorzy jak: Swietłana Aleksijewicz, Orhan Pamuk, Paul Auster, Jonathan Franzen, Jaime

KLUCZOWE PROJEKTY | FESTIWAL CONRADA

Cabré, Boris Akunin, John Banville, Etgar Keret, Jeanette Winterson, Amos Oz, Michael Cunningham i Richard Flanagan. Z polskich twórców gośćmi krakowskiego wydarzenia byli m.in.: Hanna Krall, Wiesław Myśliwski, Marek Bieńczyk, Eustachy Rylski, Krzysztof Varga, Andrzej Sta-

siuk, Dorota Masłowska, Wojciech Jagielski, Magdalena Tulli, Michał Witkowski, Justyna Bargielska, Jacek Dehnel, Krzysztof Wodiczko czy Zygmunt Bauman. W tym roku festiwalowi goście mieli szansę spotkać między innymi takich twórców jak: Agneta Pleijel, Adam Hochschild, Siri

Hustvedt, Dan Brown, Sacha Batthyany, Eric-Emmanuel Schmitt, Wioletta Grzegorzewska czy Olga Tokarczuk. Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem.

Jednym z najważniejszych elementów programu Krakowa Miasta Literatury UNESCO było od początku wspieranie wschodzących talentów na polskim rynku książki i inwestowanie w twórców u progu wielkich karier. W 2017 roku nastąpiło rozwinięcie programu wsparcia debiutów literackich w Krakowie. **Nagroda Conrada** to ogólnopolskie wyróżnienie dla debiutanta w kategorii „proza”. Nagroda wynosi 30 000 zł i jest przyznawana podczas Festiwalu Conrada, a laureat wyłaniany jest przez publiczność. Wyróżnienie to stanowi nie tylko wsparcie dla debiutanta, ale również zachętę dla wydawnictw, by śmiało inwestowali w początkujących twórców. Należy wspomnieć, że nagrodę ufundowało Miasto Kraków, a partnerami przedsięwzięcia są Instytut Książki, Fundacja Tygodnika Powszechnego i Krakowskie Biuro Festiwalowe.

Kurs Kreatywnego Pisania Miasta Literatury UNESCO to całoroczny program edukacji literackiej złożony z corocznego, kilkumiesięcznego kursu kreatywnego pisania, weekendowych warsztatów i otwartych dla publiczności spotkań poświęconych zagadnieniom pisania i problematyce dzisiejszego rynku książki. W 2017 roku grupa wyłonionych w drodze rekrutacji dwunastu kursantów od września do stycznia 2018 roku pracowała nad swoimi

przyszłymi powieściami, których fragmenty trafią do Antologii tekstów wysyłanej do największych i najważniejszych wydawców w kraju. Debiutanci zmierzali się między innymi z prozą obyczajową. Zajęcia poprowadziło wielu wybitnych pisarzy, w tym: Sylwia Chutnik, Mariusz Czubaj i Anna Dziewit-Meller, a nad grupą przez cały okres kursu czuwał Filip Modrzejewski, redaktor w wydawnictwie W.A.B., który przez pięć miesięcy przygotowywał młodych pisarzy do debiutu. Do stworzenia wiarygodnych relacji między bohaterami kursantów przygotował prof. Bogdan de Barbaro, psychoterapeuta, który poprowadził spotkanie o rolach rodzinnych i motywach zachowania. Dzięki kursowi aspirujący pisarze mają wyjątkową okazję, by rozwijać swój literacki warsztat nie tylko pod okiem uznanych literatów, ale także doświadczonych trenerów. Na zakończenie kursu organizatorzy rekomendują trzech najzdolniejszych uczestników czołowym krakowskim wydawcom.

W 2017 roku przypadała okrągła, 160. rocznica urodzin Josepha Conrada-Korzeniowskiego, pochodzącego z Polski jednego z najważniejszych przedstawicieli literatury światowej. W obchody Roku Conrada włączyło się Krakowskie Biuro Festiwalowe oraz Kraków Miasto Literatury UNESCO, organizując szereg akcji przedstawiających sylwetkę pisarza oraz jego związki z Krakowem. Pokazaliśmy, że twórczość Josepha Conrada może zainteresować czytelników w każdym wieku, a problematyka jego tekstów nie straciła na aktualności. Poszczególne akcje obejmowały różne dziedziny sztuki i kultury, wykorzystując nowoczesne metody promocji i edukacji. Motywem przewodnim była podróż i związki pisarza z Krakowem. W związku z tym podczas obchodów Roku Conrada odkrywaliśmy ślady obecności pisarza nie tylko w tekstach kultury, ale i w przestrzeni miejskiej.

Przeprowadziliśmy szereg działań związanych z promocją postaci i twórczości Conrada. Wspólnie z Radiem Kraków stworzyliśmy słuchowisko *Serce ciemności* z udziałem Jana Nowickiego i Jerzego Trela, które zakończyło szereg akcji przypominających sylwetkę Josepha Conrada i równocześnie zwieńczyło obchody Roku Conrada. Wyprodukowaliśmy też liczne gadzety nawiązujące do identyfikacji wizualnej projektu Śladami Conrada, której twórcą był Mateusz Kołek, i wraz z krakowskim artystą ulicznym Arturem Wabikiem stworzyliśmy mural poświęcony Josephowi Conradowi. Zorgani-

zowaliśmy pasmo filmowe w Kinie Pod Baranami, gdzie pokazaliśmy m.in. dzieła Andrzeja Wajdy, Francisca Forda Coppoli i Ridleya Scotta oraz biografię artysty autorstwa Lucyny Smolińskiej i Mieczysława Sroki. Kolejne elementy świętowania Roku Conrada to Lekcje czytania z Josephem Conradem, interdyscyplinarna konferencja naukowa „Conrad i (pop)teksty”, organizowana wspólnie z Ośrodkiem Dokumentacji i Badania Twórczości Josepha Conrada. Nakładem Wydawnictwa Universitas ukazała się publikacja *Konwencje, stereotypy, złudzenia. Relacje kobiet i mężczyzn w prozie Josepha Conrada* autorstwa Moniki Malessy-Drohomireckiej (Krakowskie Biuro Festiwalowe objęło patronat nad publikacją). Częścią programu były także Kursy kreatywnego pisania z Marcinem Kąckim i Dariuszem Rosiakiem; Warsztaty kryminalne z Josephem Conradem prowadzone przez Filipa Modrzejewskiego; Space-ry literackie – dla uczestników indywidualnych, nauczycieli i dla młodzieży – prowadzone przez Grzegorza Jankowicza i Agnieszkę Pudełko oraz cykl warsztatów dla dzieci z Anną Kaszubą-Dębską, Anitą Andrzejewską, Andrzejem Pilichowskim-Ragno czy z Joanną Rusinek.

W listopadzie Krakowskie Biuro Festiwalowe wspólnie z Radiem Kraków zorganizowało wyjątkowe wydarzenie skupione wokół Roku Conrada. Od 20 listopada do 5 grudnia słuchacze Radia Kraków mieli okazję wysłuchać jedynej „kryminału” w twórczości Josepha Conrada. To jego jedyna powieść, w której brak egzotyki, nie ma też morza, a zarazem jedyna książka Conrada, której akcja toczy się wyłącznie na terenie Anglii – w Londynie. Załącznikiem fabuły *Tajnego agenta* były autentyczne wydarzenia z 15 lutego

1894 roku, gdy w parku otaczającym królewskie obserwatorium astronomiczne w Greenwich doszło do wybuchu bomby. Budowla ocalała, ponieważ ładunek przedwcześnie eksplodował w rękach zamachowca. W Radiu Kraków zainteresowani mieli szansę zapoznać się z *Tajnym agentem* w nowym przekładzie Macieja Świerkockiego. Książka ukaże się nakładem wydawnictwa Officina w 2018 roku. Fragmenty na antenie Radia Kraków czytał Juliusz Chrząstowski.

Od 1 do 31 grudnia prezentowaliśmy na placu Wszystkich Świętych, w historycznym centrum Krakowa, dedykowaną Josephowi Conradowi wystawę plenerową. Na planszach przy Pawilonie Wyspiańskiego, będącym jednocześnie siedzibą Działu Literackiego Krakowskiego Biura Festiwalowego, znaleźć można było podstawowe informacje o Conradzie i związanych z nim krakowskich miejscach, a wszystko to w towarzystwie charakterystycznych grafik Mateusza Kołka. Na początku grudnia oficjalnie odsłonięto też mural dedykowany Josephowi Conradowi, który wpisał się w kreatywny klimat przemysłowej dzielnicy Zabłocie w Krakowie. Mural wykonał Artur Wabik, krakowski artysta uliczny, na podstawie grafiki Mateusza Kołka, krakowskiego ilustratora młodego pokolenia, który opracował dla Krakowskiego Biura Festiwalowego kompletną szatę graficzną Roku Conradowskiego.

KLUCZOWE PROJEKTY | PROGRAM DLA KSIĘGARŃ

Księgarnie to priorytetowy obszar działań w ramach programu Kraków Miasto Literatury UNESCO. Krakowskie Biuro Festiwalowe – operator programu KMLU znajduje się w stałym kontakcie ze środowiskiem księgarskim Krakowa, inicjując i koordynując działania związane z ochroną i rozwojem tradycyjnego księgarstwa oraz promocją księgarń jako centrów kultury. Od 2009 roku w Krakowie działa **program wspierania przedsiębiorczości w zakresie branż chronionych i zanikających**, uprawniający księgarzy i antykwariuszy do preferencyjnych czynszów w ramach lokali miejskich. To pierwsze tego typu rozwiązanie w Polsce, z którego na przestrzeni ostatnich lat skorzystało już kilka istniejących księgarni i antykwariatów.

Drugim – i równie kluczowym – instrumentem wsparcia jest uruchomiony w 2016 roku **program wspierania działalności kulturalnej prowadzonej w księgarniach stacjonarnych funkcjonujących na obszarze Gminy Miejskiej Kraków**. W ramach konkursu o udzielenie dotacji mogą ubiegać się organizacje pozarządowe, które wspólnie z księgarzami podejmują rozmaite inicjatywy kulturalne. Dotacja może być przeznaczona m.in. na pokrycie honorariów autorskich pisarzy i prowadzących spotkania, zapewnienie nagłośnienia i tłumaczenie spotkań, zakup materiałów na warsztaty itp. Program opiera się na prostym założeniu, że to sami księgarze wiedzą najlepiej, jak sprawić, by ich księgarnia tętniła życiem kulturalnym – potrzebują jedynie narzędzia wsparcia, które pozwoli im na realizację własnych planów. Dzięki programowi tylko w 2016 roku w 11 krakowskich księgarniach odbyło się przeszło 100 spotkań autorskich, dyskusji i debat, warsztatów i kameralnych koncertów, wystaw i projekcji filmowych.

Uzupełnieniem krakowskiego programu dla księgarń są takie inicjatywy, jak zainicjowana w 2017 roku **akcja „Wybieramy księgarnie roku”**, w wyniku której co roku 5 krakowskich księgarń otrzymuje **Znak Jakości KMLU** z prawem do własnej kampanii promo-

cyjnej w przestrzeni publicznej i mediach, albo **Krakowski Kiermasz Książki** – cykliczny, kameralny targ organizowany w sezonie wiosenno-letnim na placu Św. Marii Magdaleny, w którym udział biorą antykwariusze i bukiniści z Krakowa i regionu.

Ogłaszamy księgarnie roku

De Revolutionibus Books & Café
Kurant. Księgarnia Muzyczna
Massolit Books & Café
Księgarnia Muza II
Księgarnia WAM

ORGANIZATORZY:

kbf ★

5 października w Krakowie ruszyła **pierwsza edycja plebiscytu na księgarnie roku** – pionierskiego projektu realizowanego przez Krakowskie Biuro Festiwalowe w ramach programu Kraków Miasto Literatury UNESCO. Grono ekspertów złożone z dziennikarzy, krytyków i menedżerów literackich wybrało 31 miejsc, z których czytelnicy dokonali wyboru pięciu księgarń z tytułem Księgarskiego Znak Jakości. Głosowanie trwało do 6 grudnia – stacjonarnie w księgarniach oraz na stronie ksiegarnie.miastoliteratury.pl.

Według raportów Biblioteki Narodowej ponad połowa decyzji o wyborze książki zapada w księgarniach. Dobrze, kompetentnie prowadzone księgarnie z ambitną ofertą dla wszystkich, a coraz częściej z własnym programem wydarzeń kulturalnych, to prawdziwe skarby na mapie miasta. Idea plebiscytu inspirowanego m.in. francuskim Znakiem Jakości (LiR – Librairie de référence) czy Niemieckiej Nagrody Księgarskiej (Deutscher Buchhandlungspreis) wypływa z potrzeby kształtowania nawyków konsumenckich i nieustannego przypominania, jak ważną rolę społeczną pełnią miejsca, w których dobra książka nadal stanowi największą wartość. Grono ekspertów w składzie: Katarzyna Fortuna, Anka Karczewska, Michał Olszewski, Olga Szmidt, Łukasz Wojtusik oraz Krzysztof Żwirski dokonało wyboru 31 miejsc, z których czytelnicy wybrali w głosowaniu stacjonarnym i internetowym 5 księgarń roku Krakowa Miasta Literatury UNESCO.

Postawiono na antykwariaty i księgarnie niezależne (niezrzeszone w ramach sieci), miejsca definiujące się jako księgarnie lub kawiarnio-księgarnie. Celem dokonanych wyborów było maksymalne wyrównanie szans w plebiscycie oraz promocja najciekawszych miejsc na księgarskiej mapie Krakowa.

Głosowano na dwa sposoby: stacjonarnie w księgarniach (poprzez wypełnienie krótkiej ankiety i wrzucenie jej do urny) lub internetowo na stronie ksiegarnie.miastoliteratury.pl, w tym również podczas Festiwalu Conrada i Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie. Oceniano różne kategorie, m.in. obsługę, jakość asorty-
mentu, ofertę kulturalną czy atmosferę. Ogłoszenie najlep-
szych 5 księgarń: De Revolutionibus, Kurant, Massolit, Muza II i WAM, które otrzymały na 2018 rok Znak Jakości Krakowa Miasta Literatury UNESCO nastąpiło 13 grud-
nia, w Dzień Księgarza. Nagrodą była także kampania promocyjna w przestrzeni miejskiej, promocja na kana-
łach medialnych organizatorów plebiscytu oraz dodatko-
we wsparcie merytoryczne w ramach programu Kraków
Miasto Literatury UNESCO.
Księgarnie to priorytetowy obszar działań w ramach pro-
gramu Kraków Miasto Literatury UNESCO. W latach 2013-
2017 uruchomiono m.in. całoroczny program wspierania

działalności kulturalnej w księgarniach, poszerzono zapi-
sy uchwały uprawniającej księgarzy do preferencyjnych
czynszów w lokalach miejskich oraz zrealizowano szereg
akcji promujących małe księgarnie jako centra kultury
(m.in. kampania *Czytaj lokalnie*).

23

90 tysięcy darmowych e-booków i audiobooków wypożyczono w ramach największej w Polsce i jednej z największych na świecie akcji promujących czytelnictwo – „Czytaj PL”. Wirtualne książki trafiły także w odległe zakątki globu, nawet na antypody. To już piąta – i znów rekordowa – edycja akcji dającej dostęp do bezpłatnych bestsellerów. W tym roku Polacy przeczytali dzięki niej 12 milionów stron. Gdyby je wydrukować i ułożyć w jednej linii, stworzyłby ścieżkę sięgającą od Krakowa po najdalsze krańce Europy! Jak co roku akcja cieszyła się olbrzymią popularnością, a informacja o niej dotarła za

pośrednictwem mediów tradycyjnych i społecznościowych do milionów Polaków. Po raz pierwszy w historii, z inicjatywy Instytutu Książki, projekt trafił do 1000 szkół ponadgimnazjalnych na terenie całego kraju. 7000 żółtych plakatów akcji pojawiło się łącznie w ponad 500 miastach i miejscowościach w całej Polsce. Akcja, zapoczątkowana w Krakowie Mieście Literatury UNESCO, po raz pierwszy przekroczyła też na taką skalę granice państw, docierając do 12 Miast Literatury UNESCO na całym świecie, w tym do dalekiego Dunedin w Nowej Zelandii.

Organizatorzy akcji wciąż szukają nowych sposobów na skuteczne zarządzenie Polaków czytaniem. W ramach „Czytaj PL na przystawkę” specjalne wkładki do menu trafiły do 200 restauracji na terenie całego kraju, uprzyjemniając ich gościom oczekiwanie na posiłek. Z kolei na krakowskim rynku stanęła gigantyczna, blisko półtonowa książka – symbol i swoisty pomnik akcji. Prawdziwe poruszenie wywołała bitwa o książki w jednej z warszawskich księgarni – prowokacyjny spot akcji, który niósł się po Internecie, docierając do prawie trzech milionów Polaków. Przez cały rok funkcjonuje też portal internetowy czytajpl.pl, gdzie regularnie publikowane są aktualne treści dotyczące czytelnictwa, recenzje, przeglądy ciekawostek ze świata książki i wieczorne przeglądy książkoholicznego Internetu.

Tym, co jest jednak w akcji najważniejsze, i co od lat jest jej największym sukcesem i wyróżnikiem, jest skuteczne angażowanie miłośników książek w aktywne promowanie czytelnictwa. Prawie 10 000 osób na różne sposoby zachęcało swoich bliskich i znajomych do korzystania z akcji – i po prostu do czytania. Czytelnicy wystali ponad 10 500 zaproszeń do udziału w akcji, zamieścili 650 zdjęć z książkami i tagiem #czytajpl na Instagramie, napisali 324 notki o książkach w ramach konkursu na portalu Lubimy Czytać, a przede wszystkim rozwiesili 200 dodatkowych plakatów w swoich miejscach pracy, szkołach i bibliotekach, uczestnicząc w akcji „Książka za obietnicę”. Po raz pierwszy akcja miała też prawdziwą armię ambasadorów – 1000 nauczycieli oraz 1000 uczniów wybranych spośród 5000 chętnych, którzy ubrani w koszulki z zabawnymi, zagadkowymi ha-

słami („Dzierzę świeże foliały”, „Ściągam grube almanachy”, „Szafuję inkunabułami”) zachęcali do czytania swoje koleżanki i kolegów.

Czytaj PL to największa akcja promująca czytelnictwo w Polsce i pierwsza tego typu na świecie. Dzięki niej przystanki komunikacji miejskiej co roku w listopadzie zamieniają się w wypożyczalnię e-booków oraz audiobooków. Aby z nich skorzystać, wystarczy pobrać aplikację mobilną, a następnie zeskanować przy jej pomocy kod QR umieszczony

na plakacie przy okładce danej książki. Akcja została stworzona przez Krakowskie Biuro Festiwalowe – operatora programu Kraków Miasto Literatury UNESCO – oraz platformę Woblink.com. W 2017 roku akcja rozszerzyła swój zasięg także na inne państwa, także dzięki współpracy w ramach Sieci Miast Kreatywnych UNESCO. Projekt dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Promocja Czytelnictwa.

W 2017 roku odbyły się cztery Krakowskie Kiermasze Książki używanej – cykliczne, plenerowe wydarzenia skierowane do mieszkańców, podczas których w urokliwych przestrzeniach miasta prezentują swoją ofertę krakowscy (i nie tylko!) antykwariusze i bukiniści. Pierwszy

w mijającym roku kiermasz odbył się z okazji Światowego Dnia Książki (22-23 kwietnia, Pawilon Wyspiańskiego). Na kameralnym placu św. Marii Magdaleny kiermasze odbyły się podczas czerwcowego Festiwalu Miłosza, w lipcu – w ramach edycji wakacyjnej – oraz

we wrześniu, kiedy motywem przewodnim kiermaszu stała się twórczość Stanisława Lema z okazji rocznicy urodzin pisarza. Program wydarzeń uzupełniały spotkania, pokazy i warsztaty.

KLUCZOWE PROJEKTY | URODZINY LEMA – PLANETA LEM

We wrześniu 2017 roku obchodziliśmy urodziny Stanisława Lema, które to wydarzenie stanowiło rozpoczęcie czteroletniego programu kulturalno-edukacyjnego Lem 2021. Jego zwieńczeniem będą obchody 100. urodzin pisarza, którego pragniemy uczynić ikoną literackiego Krakowa XXI wieku. Wrześniowe wydarzenie trwało cztery dni, a obchody zaczęły się 9 września spotkaniem, na które zjechali fani twórczości pisarza. LemCon połączył wątki popularyzatorskie, naukowe, konferencyjne i fanowskie, tworząc tym samym przestrzeń dialogu na temat twórczości autora. 9 i 10 września odbył

się Krakowski Kiermasz Książki, na którym swoją ofertę zaprezentowało kilkunastu antykwariuszy i bukinistów z Krakowa i regionu. Motywem przewodnim była twórczość Stanisława Lema, a w ramach kiermaszu odbyły się także spotkania premierowe wokół dwóch książek: *Różaniec Rafała Kosika* oraz *Lem. Życie nie z tej ziemi* Wojciecha Orlińskiego – niezwykle ważnej pozycji wydanej pod patronatem Krakowa Miasta Literatury UNESCO. 10 września przygotowany został również spacer po mieście śladami Lema, a 11 września odbyła się lekcja czytania oparta na tekście *Niewycięzonego*. Kulminacją był wie-

czór 12 września w Kijów Centrum, z oficjalną premierą książki *Lem. Życie nie z tej ziemi* i pokazem filmu *Autor Solaris* w reżyserii Borysa Lankosza, a także wręczeniem nagrody za mural inspirowany twórczością Stanisława Lema oraz debatą z udziałem Wojciecha Orlińskiego i Borysa Lankosza.

Ponadto od października do grudnia 2017 r. zrealizowano cykl otwartych wykładów prof. Jerzego Jarzębskiego pod hasłem „Ruch myśli. O pisarstwie Stanisława Lema”.

KLUCZOWE PROJEKTY | CENTRUM LITERATURY I JĘZYKA „PLANETA LEM” W SKŁADZIE SOLNYM

Znajdujący się przy ul. Na Zjeździe na Zabłociu dawny budynek składu solnego przemieni się w nowoczesne Centrum Literatury i Języka „Planeta LEM”. Dzięki inwestycji Kraków Miasto Literatury UNESCO wzbogaci się o interaktywne centrum kompetencji humanistycznych, całoroczne miejsce spotkań. W budynku zaplanowano także stałe wystawy poświęcone krakowskim twórcom i przestrzeń coworkingową – miejsce dla kreatywnej przedsiębiorczości i start-upów związanych z rynkiem

książki. Dopełnieniem funkcji Centrum jako miejsca spotkań będzie aranżacja przestrzenna w postaci ogrodu i letniego amfiteatru. Realizacja projektu ma za zadanie wzmocnienie marki Krakowa jako miasta literatury i jeszcze efektywniejsze wykorzystanie potencjału literackiego naszego miasta. Projekt wpisuje się także w rewitalizację Zabłocia.

Dotychczas powołano Komitet Sterujący do realizacji projektu, zlecono i opracowano ekspertyzy do konkursu

architektonicznego, stworzono plan zagospodarowania przestrzennego. 3 listopada Zarząd Inwestycji Miejskich ogłosił wyniki zapytania dotyczącego Programu Funkcjonalno-Użytkowego. Zgodnie z harmonogramem, budowa Centrum Literatury i Języka w Składzie Solnym na Zabłociu powinna się rozpocząć w 2019 roku, a zakończyć w 100. rocznicę urodzin artysty.

FESTIWAL CONRADA

7 dni festiwalu
ponad 100 wydarzeń
119 gości z 4 kontynentów
23 lokalizacje
ponad 20 000 uczestników
3. Nagroda Conrada
11 nowych publikacji z naszym patronatem
1 koncert
7 wystaw
19 wydarzeń dla dzieci
11 spotkań antydyskryminacyjnych

FESTIWAL MIŁOSZA

6. edycja festiwalu
blisko 60 gości
62 wydarzenia
4 dni festiwalu
ponad 2 500 uczestników
5 wydanych tomików poezji
1 gala
2 koncerty
11 warsztatów dla dorosłych i dzieci

CZYTAJ PL

5. edycja projektu
90 000 darmowych e-booków i audiobooków
12 000 000 przeczytanych stron
1 000 szkół
7 000 plakatów
500 miast i miejscowości
12 Miast Literatury UNESCO
200 restauracji z wkładkami o akcji
3 000 000 wyświetleń spotu promocyjnego
10 500 zaproszeń do udziału w akcji
650 zdjęć z książkami i tagiem #czytajpl na Instagramie
324 notki na książki
2 000 ambasadorów akcji

DRUGIE ŻYCIE KSIĄŻKI

17 edycji
2 500 osób
4 200 wymienionych książek

SPACERY LITERACKIE

25 spacerów literackich
ponad 1 000 uczestników
120 lokalizacji
8 prowadzących

PLEBISCYT NA KSIĘGARNIE ROKU

31 uczestniczących księgarń
5 tys. oddanych głosów

PROGRAM DLA KSIĘGARNI:

200 wydarzeń w ramach programu wspierania działalności kulturalnej
2 tys. odwiedzających kiermasze książki

STYCZEŃ

W styczniu **Ryszard Koziołek** – literaturoznawca, eseista, nauczyciel akademicki i autor m.in. książki *Dobrze się myśli literaturą* otrzymał prestiżową nagrodę im. Kazimierza Wyki, przyznaną przez Marszałka Województwa Małopolskiego oraz Prezydenta Miasta Krakowa. Uroczystość odbyła się w Sali Obrad im. Stanisława Wyspiańskiego w Urzędzie Miasta Krakowa.

Nagroda im. Kazimierza Wyki przyznawana jest w dziedzinie krytyki literackiej, eseistyki i historii literatury. Wyróżnienie to należy obecnie do nielicznych nagród przyznawa-

nych w Polsce na tym polu, a wśród laureatów są między innymi: Jerzy Jarzębski, Zbigniew Herbert, Marian Stala, Michał Paweł Markowski czy Małgorzata Szpakowska. Nagrodę bardzo wysoko ocenia środowisko – zarówno teoretycy literatury i sztuki, jak i sami twórcy.

Ryszard Koziołek to literaturoznawca, eseista, nauczyciel akademicki, absolwent polonistyki Uniwersytetu Śląskiego, gdzie obecnie jest profesorem w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego. Jest współzałożycielem i dyrektorem Kolegium Indywidualnych Stu-

diów Międzyobszarowych UŚ, prorektorem ds. kształcenia i studentów UŚ (od 2013). Wybitny znawca prozy Henryka Sienkiewicza i Teodora Parnickiego, eseje i szkice literackie o prozie współczesnej publikuje m.in. w „Gazecie Wyborczej”, „Polityce”, „Tygodniku Powszechnym”. Ryszard Koziołek był w latach 2012-2015 jurorem prestiżowej Nagrody Literackiej Nike. Krakowskie Biuro Festiwalowe było partnerem wydarzenia.

W lutym w Londynie odbyły się Międzynarodowe Targi Książki: Polska po raz pierwszy w historii była gościem honorowym tego wydarzenia. Prezentacja polskiej literatury zorganizowana na stoisku Instytutu Książki nie mogła się obyć bez krakowskich akcentów. Pierwszym z nich było poprzedzające same targi Seminarium Conradowskie, którego dopełnieniem była dyskusja o tłumaczeniach Conrada z udziałem m.in. Magdy Heydel z Katedry UNESCO do Badań nad Przekładem i Komunikacją Międzynarodową Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nazwisko Conrada, w związku ze 160. rocznicą jego urodzin, często powracało zresztą w różnych targowych kontekstach. Wielkim powodzeniem cieszyły się również spotkania z wydawanymi w Krakowie Jackiem Dukajem i Olgą Tokarczuk. Antonia Lloyd-Jones, jedna z najaktywniejszych tłumaczek literatury polskiej na angielski, podkreślała, że *market focus* na London Book Fair to wyśmienita okazja, do tego, by zwiększyć rozpoznawalność tych autorów na świecie. Sam Jacek Dukaj przyznał, że mimo iż nie lubi wystąpień publicznych i wszelkie działania promocyjne nie licują według niego z zawodem pisarza, to w pełni docenia znaczenie londyńskich aktywności. Kraków Miasto Literatury UNESCO gościł na stoisku polskim wraz z krakowskimi Targami Książki. Pełen program literackich wydarzeń Krakowa, od festiwalu Conrada i Miłosza zaczynając, a na akcjach typu Czytaj PL kończąc zaprezentowany został w ramach pasma branżowego. Wśród najbardziej zainteresowanych krakowskimi wątkami była też liczna reprezentacja chińskiego Nankinu, który rozpoczął starania o tytuł miasta literatury UNESCO, wzorując się na modelu krakowskim.

MARZEC

W dniach 25-26 marca w Krakowie odbył się kolejny, szósty już Krakowski Festiwal Komiksu – ogólnodostępne, wydarzenie skierowane do dzieci, młodzieży i rodziców, którzy kochają komiksy. To niepowtarzalna okazja, aby poznać nowe komiksy i ich autorów! W programie wydarzenia znalazły się: giełda wydawnictw, warsztaty, wykłady, projekcje filmów, komiksowa bitwa, a także spotkania autorskie z gośćmi z Polski i zagranicy. Gośćmi specjalnymi festiwalu byli w tym roku belgijski rysownik i scenarzysta BÉDU, twórca słynnej serii *Hugo*, oraz duński artysta Søren Mosdal, autor komiksu *Eryk Rudy. Opowieść Zimowa*. Organizatorami festiwalu są: Krakowskie Stowarzyszenie Komiksowe, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie i Krakowskie Biuro Festiwalowe.

KWIECIEŃ

Film o Pilchu w reżyserii Adama Lewandowskiego na podstawie scenariusza Jacka Rzehaka to opowieść o pisarzu, publicyście, scenarzyście: o jednym z najwybitniejszych współczesnych prozaików, laureacie kilku nagród literackich. Na tę historię składają się głosy jego przyjaciół oraz wypowiedzi samego bohatera. 18 kwietnia w Kinie Pod Baranami odbyła się krakowska premiera *Filmu o Pilchu*. Na czerwonym dywanie zobaczyliśmy twórców filmu oraz przyjaciół pisarza. Seans poprzedziło spotkanie z reżyserem Adamem Lewandowskim, autorką głośnej biografii *Pilch w sensie ścisłym* Katarzyną Kubisiowską oraz Maciejem Jakubowiakiem, a całość poprowadziła dziennikarka – Małgorzata I. Niemczyńska. Dokument został wyprodukowany wspólnie przez Jacka Rzehaka i Krakowskie Biuro Festiwalowe, operatora programu Kraków Miasto Literatury UNESCO.

Prezydent Miasta Krakowa – Jacek Majchrowski oraz autorzy w najróżniejszych dziedzinach życia literackiego Krakowa wzięli udział w posiedzeniu Rady Honorowej Miasta Literatury UNESCO. Dyskusja koncentrowała się wokół literackiego programu Kraków Miasto Literatury UNESCO, wokół projektów realizowanych i przede wszystkim tych planowanych. W spotkaniu, które odbyło się 21 kwietnia w Urzędzie Miasta Krakowa, udział wzięli: Jerzy Illg, Grzegorz Gauden, Ireneusz Kania, Ryszard Krynicki, Bronisław

Maj, Michał Paweł Markowski i Adam Zagajewski. Spotkanie to było drugim z kolei posiedzeniem Rady Honorowej, w której skład wchodzi jeszcze Ewa Lipska. Uczestnicy dyskusji omawiali rezultaty działań podjętych w ramach Programu Miasta Literatury UNESCO w pierwszych miesiącach roku 2017 i dyskutowali o strategicznych projektach oraz planach literackich Krakowa. Poddano pod dyskusję także nowe pomysły potwierdzające trwałe wsparcie miasta dla działań mających na celu podniesienie

poziomu czytelnictwa. Rada Honorowa Miasta Literatury UNESCO została utworzona w związku z przyznaniem Krakowowi tego tytułu w październiku 2013 roku. Jest żywym organem konsultacji pomiędzy miastem a reprezentantami środowisk, podejmującym najistotniejsze kwestie dotyczące zarówno zachowania i podkreślenia dziedzictwa Krakowa jako depozytariusza literatur wielu języków, jak również ważne tematy dotyczące współczesnego życia literackiego.

Ten kwietniowy weekend (w 2017 roku 23-24 kwietnia) to coroczne wielkie święto książki. Z tej okazji Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie wraz z Urzędem Marszałkowskim Województwa Małopolskiego zorganizowały kolejną edycję Małopolskich Dni Książki „Książka i Róża”. Ideą akcji jest rozwój czytelnictwa w regionie, a także przypomnienie, że książka może być pięknym подарunkiem. W Małopolskich Dniach Książki od lat bierze udział kilkadziesiąt księgarń i bibliotek z całej Małopolski, organizując w tym czasie wiele imprez związanych z promocją czytelnictwa, nowości wydawniczych oraz samych autorów. Jak zawsze z okazji „Książki i Róży” na czytelników czekało wiele atrakcji. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie zorganizowała 23 kwietnia Literacki Piknik Rodzinny, a 24 kwietnia spotkanie z Beatą Bochińską oraz warsztaty „Jak pisać krytycznie” z Jarosławem Czechowiczem. Na placu św. Marii Magdaleny zagościł z kolei Krakowski Kiermasz Książki. W całej Małopolsce odbyły się też warsztaty i spotkania, zarówno w księgarniach, jak i w bibliotekach. Krakowskie Biuro Festiwalowe było partnerem wydarzenia.

Z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich na ulicach Krakowa pojawiły się multimedialne przystanki literackie przybliżające podróżującym komunikacją miejską postaci ważnych pisarzy związanych z Krakowem: **Stanisława Wyspiańskiego, Josepha Conrada, Stanisława Lema i poetów spod znaku Awangardy Krakowskiej.** Do realizacji przedsięwzięcia wybrano sześć krakowskich przystanków komunikacji miejskiej zlokalizowanych przy największych węzłach przesiadkowych. Na pół roku zamieniono je w wyjątkową galerię, prezentującą motywy literackie, charakterystyczne dla wielkich twórców związanych z Krakowem. Grafiki zostały zaprojektowane przez Tomasza Budzynia, Przemka Dębowskiego, Mateusza

Kořka i studio projektowe ARTFM. Dzięki współpracy z Woblinkiem i wykorzystaniu modułu Czytaj PL z każdego przystanku można było pobrać za darmo e-booki, audiobooki i materiały multimedialne ze specjalnej kolekcji dzieł autorów – bohaterów akcji oraz najważniejsze opracowania ich twórczości. Przystanki pojawiły się na ulicach Krakowa 23 kwietnia i pozostały tam do końca roku, uzupełniane o nowe treści cyfrowe i literackie. Pretekstem do tej zakrojonej na szeroką skalę akcji były niezwykle jubileusze: Rok Conrada, Rok Wyspiańskiego, Rok Awangardy Krakowskiej oraz zbliżające się obchody stulecia urodzin Stanisława Lema.

MAJ

12 maja 2017 roku odwiedziliśmy Svět knihy, czyli Targi Książki w Pradze, gdzie na specjalnym stoisku Miast Literatury UNESCO można było między innymi zdobyć literackie gadżety z Krakowa. Wzięliśmy też udział w dyskusji panelowej z udziałem miast partnerskich Krakowa w sieci Miast Literatury UNESCO – naszych gospodarzy z Czech, przedstawicieli Barcelony, Nottingham i Lwowa. Rozmawialiśmy m.in. o społecznych, wizerunkowych i ekonomicznych korzyściach z uczestnictwa w programie Miast Kreatywnych, sensie integrowania różnorodnego życia literackiego i rolach koordynatorów programów w poszczególnych miastach oraz o tym, jak zarażać pasją do czytania w epoce smartfonów. Podczas spotkania podkreślono wiodącą rolę Krakowa w Komitecie Sterującym Miast Literatury UNESCO oraz postawiono za wzór wysiłki miasta w związku z wdrażaniem programu Kraków Miasto Literatury UNESCO i jego ewaluacją.

CZERWIEC

Dniu Dziecka w Krakowie Mieście Literatury UNESCO towarzyszyły rodzinny spacer literacki oraz spotkanie z Adamem Wajrakiem. Specjalnie dla dzieciaków zaplanowaliśmy bogaty program literackich wydarzeń. 27 maja rodziny z dziećmi uczestniczyły w spacerze szlakiem literatury dziecięcej. To propozycja zarówno dla dzieci, jak i tych, którzy pamiętali, jak to jest być dzieckiem. Wraz z Łucją Malec-Kornajew z Fishka Krakow Tours przeszliśmy przez Kraków śladami literatury dziecięcej. Odkurzyliśmy m.in. utwory Antoniny

Domańskiej, autorki *Paziów króla Zygmunta* czy *Historii żółtej cizemki* oraz Jadwigi Żylińskiej piszącej o alchemiku Sędziwoju, sięgnęliśmy też do literatury współczesnej, m.in. Doroty Terakowskiej i Barbary Gawryluk. Natomiast 1 czerwca, w Dniu Dziecka przy ul. Powiśle 11 w kawiarni Metaforma odbyło się spotkanie dla dzieci i ich czworonogów z Adamem Wajrakiem – dziennikarzem, przyrodnikiem, mieszkańcem Puszczy Białowieskiej i autorem książek dla dzieci i dorosłych (m.in. *Przewodników prawdziwych tropicieli*,

Festiwal Miłosa to czas, w którym Kraków intensywnie przeżywa spotkanie z poezją: to jej największe święto w Polsce. Historia Festiwalu sięga roku 1997, w którym polscy nobliści – Czesław Miłosz i Wisława Szymborska – zainicjowali pierwsze krakowskie Spotkania Poetów Wschodu i Zachodu. W roku 2009, pięć lat po śmierci Czesława Miłosa, postanowiono zorganizować święto literatury noszące jego imię i inspirowane jego twórczością. Za przygotowanie Festiwalu odpowiedzialny był początkowo Instytut Książki, obecnie zajmują się tym Krakowskie Biuro Festiwalowe oraz Fundacja Miasto Literatury. Festiwal, początkowo odbywający się co dwa lata, od 2015 roku jest organizowany w cyklu corocznym. Skupia wokół siebie tłumaczy, krytyków literackich, badaczy twórczości Miłosa oraz najwybitniejszych poetów z różnych krajów i wielu pokoleń. Wśród nich nie brakuje tych, którzy za swoją twórczość uhonorowani zostali najwyższymi wyróżnieniami, w tym literacką Nagrodą Nobla.

W 2017 roku festiwal odbył się w dniach 8-11 czerwca pod hasłem „Zaczynając od moich ulic” nawiązującym do zbioru szkiców i przekładów Czesława Miłosa wydane go w 1985 roku. Czterodniowe wydarzenie wypełnione było spotkaniami autorskimi, debatami, projekcjami filmowymi, koncertami oraz oczywiście czytaniem i komentowaniem wierszy. Festiwal także i w tym roku stał się pretekstem do spotkań ze znakomitymi osobowościami z Polski – m.in. Adamem Zagajewskim, Ewą Lipską, Anną

Piwkowską, Marcinem Świetlickim – i gośćmi z trzech kontynentów, wśród których znaleźli się: Antjie Krog (RPA), Linn Hansén (Szwecja), Evelyn Schlag (Austria), Petr Hruška (Czechy), Joachim Sartorius (Niemcy) i Robert Pinsky (USA). Od lat festiwalowi towarzyszy unikalny projekt wydawniczy, dzięki któremu we współpracy z wiodącymi polskimi wydawnictwami polski rynek książki wzbogaca się o tomiki poetyckie zagranicznych gości festiwalu. Festiwalowi towarzyszyło pasmo OFF Miłosz - platforma ekspresji dla młodych i niezależnych twórców, którzy nie boją się literackich eksperymentów i stawiają na nowe, mniej tradycyjne formy artystyczne, jak slam czy poezja performatywna. W 2017 r. w paśmie udział wzięło 20 artystów, m.in. Kristóf Horváth (Węgry), Bob Hýsek (Czechy) czy Bridget Minamore (Wielka Brytania). Współorganizatorem festiwalu jest Fundacja Miasto Literatury.

10 czerwca 2017 roku podczas uroczystej gali, która odbyła się w Centrum Kongresowym ICE Kraków ogłoszono nazwisko tegorocznego laureata Nagrody im. Wisławy Szymborskiej. W tym roku kapituła przyznała nagrodę tylko w jednej kategorii – za tom wydany oryginalnie po polsku w roku 2016. Kapituła pod przewodnictwem Joanny Orskiej zdecydowała się przyznać nagrodę w wysokości 100 000 zł Marcinowi Sendeckiemu za tom *W* (Biuro Literackie, 2016). Nagrodzony poeta otrzymał także statuetkę zaprojektowaną przez Teren Prywatny. Galę poprowadziła krakowska aktorka Ewa Kaim, a uroczystość zakończył koncert zespołu Stubbornly Absent. Zagrał on utwory z nowej płyty *Commemoration – A Tribute to Wisława Szymborska*, zawierającej interpretacje wierszy Szymborskiej w przekładzie na język angielski.

Festiwal Literatury dla Dzieci jest jedną z najciekawszych i realizowanych w największej skali literackich propozycji skierowanych do najmłodszych. Ideą festiwalowych spotkań jest rozwój młodych czytelników poprzez aktywny kontakt z wartościową literaturą dziecięcą, co dla tej literatury oznacza także sposobność do zaistnienia w przestrzeni publicznej. Na Festiwal składają się cykle spotkań, rozmów, warsztatów, spacerów, zabaw, projekcji filmowych, degustacji, gier miejskich, wernisaży i konkursów realizowanych w kilku polskich miastach, w tym w Krakowie. Na zaproszenie organizatorów autorzy i znane osobistości literatury dla

najmłodszych prezentują dzieciom najciekawsze i najbardziej wartościowe propozycje książkowe. W Krakowie odbyło się wiele wydarzeń związanych z hasłem tegorocznej edycji – „Czytanie wszystkimi zmysłami”. W dniach 6-11 czerwca najmłodszy uczestnicy wraz z opiekunami mieli szansę podziwiać wystawę plenerową stworzoną wokół książki *Co to właściwie jest demokracja?* czy wziąć udział w wernisażu niepublikowanych ilustracji dla dzieci Jerzego Ficowskiego. Ponadto odbyły się spotkania z pisarzami, w tym z Roksaną Jędrzejewską-Wróbel – autorką *Praktycznego Pana* – czy Barbarą Gawryluk, która opracowała antologię *Chichotnik*. Naj-

młodszy miłośnicy literatury mogli także skorzystać z bogatej oferty warsztatowej. Odbyły się między innymi warsztaty czerpania papieru z Magdaleną Błażejowską-Cichy, warsztaty matematyczne z Marią Karolczak i Magdaleną Senczyszyn czy warsztaty typograficzne z Anną Kaszubą-Dębską. Również Prezydent Miasta prof. Jacek Majchrowski wziął udział w Festiwalu i razem z Jolantą Gibas przeczytał wiersze Agnieszki Frączek ze zbioru *Łap byka za rogi* oraz fragmenty Ferdynanda Wspaniałego. W niedzielę 11 czerwca odbyło się uroczyste wręczenie nagród oraz koncert „Budyń Julka Tuwima”, czyli poezji Juliana Tuwima w parafrazach autorów

W tym roku także przyznano wyróżnienia związane z Festiwałem oraz literaturą dziecięcą. Nagrodę im. Ferdynanda Wspaniałego dla Najlepszej Polskiej Książki dla Dzieci 2016 otrzymał Karol „KaeRel” Kalinowski za książkę *Kościusko* (wydawnictwo Kultura Gniewu). Nagroda zmieniła swoją nazwę i po raz pierwszy przyznana została przez Kraków Miasto Literatury UNESCO. Publiczność doceniła natomiast *Na Giewont się patrzy* (Oficyna Wy-

dawnicza Oryginały). Za tę książkę Barbara Caillot-Dubus i Aleksandra Karkowska otrzymały Nagrodę Czytelników. Laureatów poznaliśmy 11 czerwca 2017 roku podczas uroczystej gali w Krakowie. Zwycięzca otrzymał nagrodę pieniężną w wysokości 10 000 zł oraz jedyną w swoim rodzaju statuetkę Ferdynanda Wspaniałego. Wcześniej Kapituła Konkursu w składzie: Barbara Gawryluk, Marta Lipczyńska-Gil, Joanna Olech, Małgorzata

Węgrzecka oraz rada programowa Festiwalu Literatury dla Dzieci, czyli Łukasz Dębski, Agnieszka Karp-Szymańska i Szymon Kloska nominowali 13 polskich książek dla dzieci w wieku 5-12 lat. Nagroda dla Najlepszej Polskiej Książki dla Dzieci w tym roku zmieniła formułę. Po pierwsze od teraz nosi zaszczytne imię Ferdynanda Wspaniałego. Po drugie jej fundatorem jest Krakowskie Biuro Festiwalowe, operator programu Kraków Miasto

CZERWIEC / LIPIEC

27. Festiwal Kultury Żydowskiej Kraków

Program literacki

Już po raz trzeci na krakowskim Kazimierzu na przełomie czerwca i lipca Krakowskie Biuro Festiwalowe współtworzyło pasmo literackie Festiwalu Kultury Żydowskiej – tym razem pod hasłem „Wspólna Jerozolima – Jerozolima wspólnota”. Dyskutowano o niejednorodnej tożsamości, a zarazem uroku miast na styku Azji i Europy, a także o życiu w cieniu religii. Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in.: Wojciech Jagielski, Charles King,

Max Cegielski, Paweł Smoleński i Marcin Gutowski. Ponadto odbyły się warsztaty dla dzieci, które poprowadziła Daria Solak – autorka ilustracji do książki „Ala ma kota. A Ali?”. Dzięki nim najmłodszy uczestnicy mieli okazję nauczyć się pierwszych zdań w kilkunastu językach świata. Uczestnicy programu mogli także zapoznać się z metodą tradycyjnego drukarstwa w pracowni Józefa Rakoczego w Muzeum Inżynierii Miejskiej. Podczas spotkania tworzono

wyjątkowe notesy. Na zakończenie pasma literackiego uczestnicy mieli okazję wziąć udział w spacerze z Łukaszem Orbitowskim, który oprowadził słuchaczy po mniej znanym Kazimierzu zapamiętanym z przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych.

Na przełomie czerwca i lipca w Enghien-les-Bains (Francja) odbyło się jedenaste spotkanie Miast Kreatywnych UNESCO. Wzięło w nim udział trzystu przedstawicieli ponad stu miast (koordynatorzy i prezydenci). Piętnaście miast literatury reprezentowało 24 delegatów. Na Kongresie pojawili się przedstawiciele: Barcelony, Dublina, Edynburga, Granady, Heidelbergu, Iowa City, Ljubljany, Lwowa, Norwich, Nottingham, Pragi, Reykjaviku, Tartu, Uljanowska, a także Krakowa. Dodatkowo w spotkaniu wzięli udział prezydent Dunedin oraz wiceprezydent Dublina.

Sieć Miast Kreatywnych przyjęła nową strategię działania, która ma stać się podstawą przyszłego wzrostu oraz doskonalenia celów i podejmowanych działań. Nie był to jednak jedyny dokument przyjęty podczas Kongresu. Prezydenci miast podpisali również deklarację wzywającą Miasta Kreatywne UNESCO do włączenia kultury w swoje polityki rozwoju i do ułatwienia współpracy opartej na kreatywności i innowacyjności.

W dniach 25-27 sierpnia odbyła się druga edycja Festiwalu Reportażu Non-fiction, którego tematem była w tym roku ZMIANA. Organizatorzy przyznali, że razem z gośćmi szukali odpowiedzi na pytania o naturę zmian, ich tempo i znaczenie, oblicze i wpływ na codzienność. Podczas wydarzenia uczestnicy mieli okazję spotkać Artura Domosławskiego – jednego z najważniejszych polskich reporterów XXI wieku, autora *Kapuściński. Non-fiction*. Słuchacze mogli także wziąć udział w rozmowach z Justyną Kopińską, Pawłem Smoleńskim, Tomaszem Grzywaczewskim, Pawłem P. Reszką, Markiem Łuszczyną,

Mateuszem Marczewskim, Konradem Kruczowskim, Remigiuszem Ryzińskim czy Katarzyną Kwiatkowską-Moskalewicz. Krakowskie Biuro Festiwalowe było współorganizatorem festiwalu.

W sekcji związanej z reportażem radiowym w ramach cyklu „Mistrzowie Non-fiction” spotkaliśmy się z nestorem polskiego reportażu, Andrzejem Mularczykiem. Pisarz, reporter, scenarzysta filmowy, radiowiec. Prawdziwa skarbnica wiedzy reporterskiej (rocznik 1930). Oprócz tego spotkaliśmy się z Jolantą Krysowatą (reportaż radiowy *Osieroceni* oraz literacki *Skrzydło Anioła* poświęcone

tajnemu ośrodkowi dla koreańskich ofiar wojny) i Katarzyną Michalak (*Niebieski płaszcz* – niesamowita historia nagrodzona Prix Italia).

Na festiwalu pojawili się także Magdalena Chodownik i Marcin Zaborowski ze świetną wystawą *Never Again*. Za pomocą podwójnej ekspozycji (nakładania na siebie 2 zdjęć), fotografowie z jednej strony przywołali wydarzenia z przeszłości, po których świat krzyczał „nigdy więcej!”, z drugiej – odnieśli się do aktualnych wydarzeń o podobnym charakterze. Swoje spotkanie i wystawę fotografii *Bitwa o Mosul* miał także Marcin Suder, autor pu-

SIERPIEŃ | FESTIWAL REPORTAŻU NON-FICTION

blikowanych na łamach czołowych gazet i magazynów świata fotoreportaży z łącznie kilkudziesięciu państw. Klamrami spinającymi tegoroczny program były dwie dyskusje. Na otwarcie festiwalu: „Europa – 2017 i dalej”. O dynamicznych zmianach zachodzących w europejskich społeczeństwach rozmawiali Aleksandra Lipczak (*Ludzie z Placu Słońca*), Margot Sputo (projekt *Kto Gdzie*) i Dionisios Sturis (*Nowe życie. Jak Polacy pomogli uchodźcom z Grecji*). Na zakończenie zaś – „Reportaż. Czas na zmiany?” Dyskusja nad zmianami w polskim i światowym reportażu, w której udział wzięli Artur Domosławski, prof.

Kazimierz Wolny-Zmorzyński i Paweł Szwed (wydawnictwo Wielka Litera).

Nie mniej ambitny był zestaw prowadzących tegoroczne spotkania: Błażej Strzelczyk, Łukasz Orbitowski, Alina Czyżewska, Magdalena Kicińska, Agnieszka Dwernicka (Olszewska), Łukasz Wojtusik czy Michał Olszewski. Tegoroczna edycja festiwalu odbyła się w kilku lokalizacjach: kompleksie przy ul. Dolnych Młynów, Pauze in Garden oraz Kawiarni Literackiej. Sieć Miast Kreatywnych przyjęła nową strategię działania, która ma stać się podstawą przyszłego wzrostu oraz doskonalenia celów i podej-

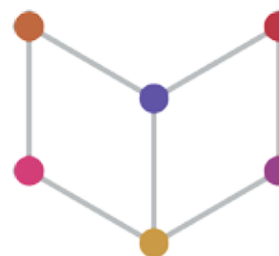
mowanych działań. Nie był to jednak jedyny dokument przyjęty podczas Kongresu. Prezydenci miast podpisali również deklarację wzywającą Miasta Kreatywne UNESCO do włączenia kultury w swoje polityki rozwoju i do ułatwienia współpracy opartej na kreatywności i innowacyjności.

Organizatorem Festiwalu jest Stowarzyszenie Re-Prezentacje.

ICORN, czyli International Cities of Refuge Network/Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia, to stowarzyszenie miast z całego świata, które angażują się w obronę wolności słowa i pisarzy prześladowanych z powodów politycznych – ukrywających się, więzionych lub objętych zakazem publikowania we własnym kraju. Gdańsk jest trzecim polskim miastem w Sieci. Jako pierwszy w 2011 roku przystąpił do niej Kraków, zaś w roku 2015 to samo uczynił Wrocław, który niedawno powitał swojego pierwszego stypendystę.

Podczas tegorocznego festiwalu Solidarity of Arts w Gdańsku podpisano umowę włączającą miasto w szeregi ICORN. O przystąpieniu do Sieci poinformowali podczas konferencji prasowej w Gdańskiej Galerii Guntera Grassa Prezydent Miasta Paweł Adamowicz i Helge Lunde, prezes ICORN. Tym samym Gdańsk dołączył do ponad pięćdziesięciu miast, takich jak między innymi: Bruksela, Frankfurt, Miami, Sztokholm, Meksyk.

ICORN

INTERNATIONAL CITIES OF REFUGE NETWORK

WRZESIEŃ

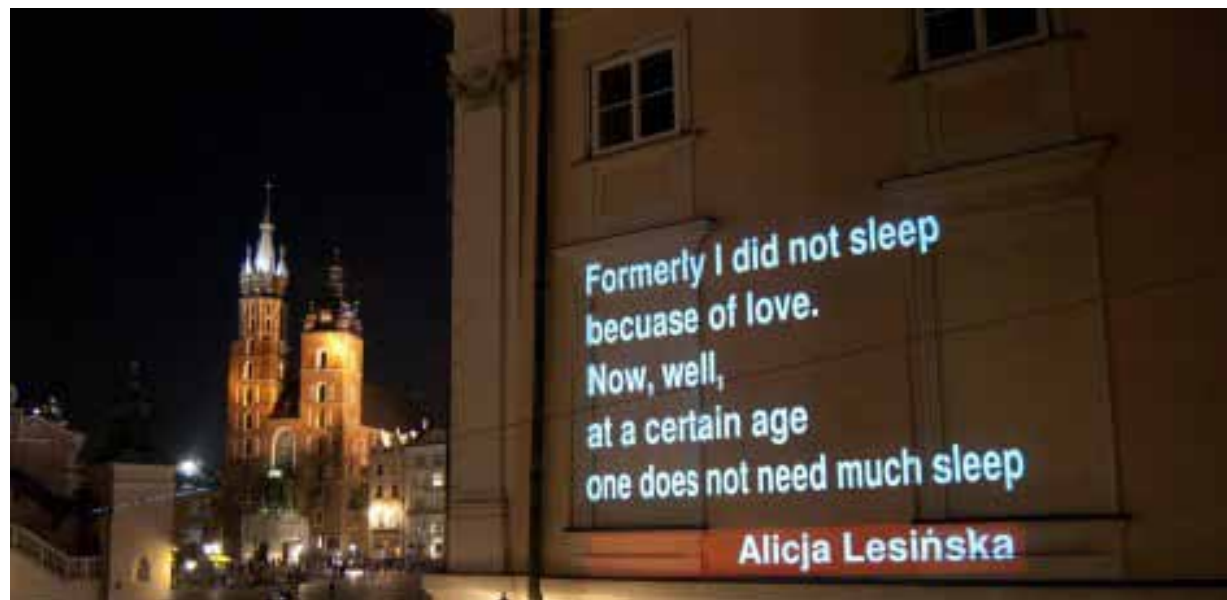
Laureatka literackiej Nagrody Nobla z 2015 roku oraz gość 7. edycji Festiwalu Conrada ponownie odwiedziła Kraków. 4 września noblistka spotkała się z czytelnikami w Międzynarodowym Centrum Kultury, a pretekstem do odwiedzin było przyznanie pisarce Nagrody Nowa Kultura-Nowej Europy im. Stanisława Vincenza. Spotkanie poprowadził Łukasz Wojtusik.

Nagroda Forum Ekonomicznego Nowa Kultura-Nowej Europy im. Stanisława Vincenza przyznawana jest od kilku lat osobom oraz instytucjom popularyzującym kulturę krajów Europy Środkowej i Środkowowschodniej. Nagrodę w wysokości 40 000 zł przyznaje Kapituła Nagrody, którą tworzą: Przewodniczący Rady Miasta Krakowa, przedstawiciel Pre-

zydenta Miasta Krakowa, Prezes Instytutu Studiów Wschodnich, dotychczasowi laureaci nagrody oraz przedstawiciele instytucji działających w obszarze kultury, nauki i edukacji, zaproszeni przez Przewodniczącego Rady Miasta Krakowa. Znaczenie tematów poruszanych przez Aleksijewicz w reportażach, a także międzynarodowa sława, jaka przyniosła jej twórczość, w istotny sposób pogłębiająca powszechną wiedzę o trudnej historii XX-wiecznej Rosji i Białorusi, były czynnikami decydującymi o przyznaniu nagrody. Organizatorami wydarzenia były Międzynarodowe Centrum Kultury i Krakowskie Biuro Festiwalowe.

PAŹDZIERNIK

W nocy z 7 na 8 października Kraków został opanowany przez lirykę w najróżniejszych formach. Podczas wydarzenia czytano poezję Tadeusza Różewicza z tomu *Niepokój*, odbył się także koncert Hades & Sampler Orchestra z muzycznymi adaptacjami poezji autora Kartoteki. Ponadto można było wziąć udział w spotkaniu z Anną Grochowską – autorką książki *Wszystkie drogi prowadzą na Krupniczą*. W 2017 roku miasto opanowała twórczość „czwartego wieszca” – obchodziliśmy bowiem 110. rocznicę śmierci Stanisława Wyspiańskiego, wielkiego erudyty, jednego z najwybitniejszych Polaków w naszej historii: pisarza i poety, dramaturga, scenografa, inscenizatora i reformatora teatru, malarza i rysownika; człowieka, któremu nie były obojętne sprawy ani kraju, ani miasta (w latach 1905-1907 był radnym miejskim). Cytat z dramatu Wyspiańskiego: „Co się w duszy komu gra, co kto w swoich widzi snach” stał się motywem przewodnim tegorocznej nocy. Noc Poezji 2017 była jednak okazją nie tylko do przybliżenia twórczości i sylwetki Stanisława Wyspiańskiego, ale też do dyskusji o roli poety w świecie i funkcjach poezji w życiu społeczeństwa.

Siódmym stypendystą ICORN w Krakowie został pochodzący z Libii poeta, filozof, historyk i krytyk polityczny **Monem Mahjoub**. Urodzony w 1963 roku Mahjoub jest doktorem filozofii z dużym dorobkiem akademickim, autorem ponad 25 książek naukowych (filozofia, językoznawstwo, historia, polityka). Specjalizuje się w językoznawstwie. W pracy zawodowej dużo miejsca poświęcił pochodzeniu języka arabskiego oraz językom lokalnym Afryki Północnej, badał również plemiona berberyjskie w Libii i Maghrebie. Autor i propagator tezy głoszącej, że języki arabskie i afroazjatyckie mają sumeryjskie korzenie. W roku 2012 stał się celem gróźb ze strony Bractwa Muzułmańskiego, które nasiliły się szczególnie po wydaniu książki *Urok Warraqa*. W obawie o swoje życie postanowił wyjechać do Tunezji. Tam jednak nadal nie mógł czuć się bezpiecznie, zwłaszcza po tym, jak jego *Muzułmański manifest antyklearykalny* wzbudził na Bliskim Wschodzie duże kontrowersje. Mocno naraził się radykałom teorią o zepsuciu islamu w XX wieku i zawłaszczeniu

tej religii przez kler przedstawiający plemienne tradycje regionu nad uniwersalne przesłanie zawarte w Koranie i islamie pierwszych wieków. Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia, oferująca azyl pisarzom i obrońcom praw człowieka, którzy z powodu prześladowań nie mogą swobodnie żyć i tworzyć we własnej ojczyźnie, powstała w 2006 roku w Norwegii. Celem ICORN jest promowanie niezwykłych wartości wolności słowa i tworzenia poprzez budowanie sieci międzynarodowej solidarności i współpracy. W 2011 roku Kraków, jako pierwsze słowiańskie miasto, dołączył do programu. Przed przybyciem Monema Mahjouba w ramach zobowiązań związanych z przynależnością do ICORN miasto gościło sześciu pisarzy: Marię Amelie (właściwe nazwisko Madina Salamowa – Osetia Północna / dziś w Norwegii), Kareema Amara (Egipt/dziś w Norwegii), Mostafę Zamaninija (Iran), Lawona Barszczeuskiego (Białoruś), Aslı Erdoğan (Turcja) oraz Felixa Kaputu (Kongo).

Z okazji czwartej już rocznicy przyznania tytułu Miasta Literatury UNESCO dla Krakowa, w weekend poprzedzający Festiwal Conrada operator programu – Krakowskie Biuro Festiwalowe – przygotował przestrzenną wystawę wielkoformatowych liter. Na Rynku Głównym ponownie stanął napis „Kraków Miasto Literatury UNESCO”. Tym razem litery nawiązywały do obchodów Roku Awangardy (2017) i dzieł polskich futurystów. Za projekt odpowiada Tomasz Budzyń – projektant, kurator, absolwent krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych.

korporacja ha!art

Ha!wangarda

Noc Poezji 2017

W dniach 5-7 października w Krakowie odbył się Międzynarodowy Festiwal Literacki Ha!wangarda. W pierwszy dzień Festiwalu, w Centrum Kultury Niezależnej Warsztat, odbyło się spotkanie z profesorem MIT – Nickiem Montfortem, który zaprezentował swoje dwa dzieła literatury cyfrowej oraz wstępne projekty uczestników warsztatów Exploratory Programming for the Arts and Humanities. 6 października w Cafe Szafe odbyła się premiera dwóch książek konceptualnych. Firma Piotra Puldziana Płucienniczaka z Rozdzielczości Chleba to lingwistyczny pomnik postawiony ku czci wyobraźni polskich przedsiębiorców. Z kolei *Wiersze za 100 dolarów* zostały zamówione przez Piotra Mareckiego u Mechanicznych Turków z platformy Amazon Mechanical Turk. Leszek Onak, również z Rozdzielczości Chleba, zaprezentował natomiast słynny już generator tekstowy „Winning!” oraz nieprezentowany wcześniej „Dajże mi Adblocka”. Krakowska Noc Poezji, towarzysząca Festiwalowi, odbyła się 7 października w Bunkrze Sztuki. Hasłem przewodnim była „poezja zaangażowana”. Finał zagościł w Spółdzielni Ogniwo, czyli w samym sercu Krakowa – tam miały też miejsce dwie dyskusje prowadzone przez Maję Staśko, krytyczkę i redaktorkę serii poetyckiej Ha!artu. „Pan poeta, pan poeta. Czy poeta musi być panem?” była próbą wspólnego przyjrzenia się (wraz z krytykami i krytyczkami) miejscu, jakie zajmuje biały, heteroseksualny mężczyzna – taki jak Stanisław Wyspiański – w polskiej poezji. W kolejnej dyskusji „Poetka zaangażowana, poeta zaangażowany” szukano odpowiedzi na pytanie: „Czy poezja może zmienić świat?” Wzięli w niej udział: Dominika Dymińska, Jaś Kapela, Justyna Kulikowska i Ilona Witkowska. Wydarzenie zakończył koncert SIKSY.

W dniach 26-29 października po raz 21. odbyły się Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie. Odwiedzający mogli nie tylko zapoznać się z ofertą wydawnictw i spotkać swoich ulubionych autorów, ale także wziąć udział w ciekawych prelekcjach czy zwiedzić interaktywną wystawę ilustracji Serge'a Blocha do książki *Biblia. Wielkie opowieści Starego Testamentu*. W 2017 roku gościem honorowym targów była Francja, poproszona w związku z tym

o przygotowanie specjalnego programu. Wśród zaproszonych autorów znaleźli się między innymi: Pierre Assouline (pisarz, krytyk literacki), Geofroy de Pennart (autor i ilustrator książek dla dzieci i młodzieży) czy Arlette Cousture (pisarka). W targach wzięło udział około 700 wystawców oraz 970 autorów z kraju i zagranicy. Ważną częścią inauguracji tegorocznej edycji było również ogłoszenie tytułów Ambasadorów Między-

narodowych Targów Książki w Krakowie. Wyróżnienie to przyznawane jest od 2011 roku i otrzymują je osoby wspierające ideę targów oraz promujące czytelnictwo. W tym roku tytuł otrzymali: Aniela Topulos – wieloletnia dyrektor Wydawnictw Naukowo-Technicznych, Adolf Weltschek – dyrektor Teatru Groteska w Krakowie, Andrzej Kosowski – dyrektor Instytutu Muzyki i Tańca oraz pisarz Janusz L. Wiśniewski. Ponadto prezydent Jacek Majchrowski

wyróżnił tytułem Honoris Gratia francuskojęzyczną pisarkę z Kanady Arlette Cousture zasłużoną dla promocji Krakowa. Polską scenę literacką reprezentowali między innymi: Katarzyna Bonda, Zygmunt Miłoszewski, Remigiusz Mróz, Olga Tokarczuk czy Martyna Wojciechowska.

Elementem corocznych targów jest także **Nagroda im. Jana Długosza**. W tym roku kapituła otrzymała rekordową liczbę zgłoszeń: 49 wydawnictw przesłało łącznie 75 publikacji, a jury w składzie: prof. dr hab. Władysław Stróżewski (przewodniczący), prof. dr hab. Ryszard Nycz, prof. dr hab. Jan Ostrowski, prof. dr hab. Leszek Polony, prof. dr hab. Piotr

Sztompka i prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski wybrało ostatecznie 10 pozycji. Laureatem prestiżowej nagrody został Przemysław Czapliński za książkę *Poruszona mapa*. Zwycięzca otrzymał 30 000 zł i statuetkę autorstwa śp. prof. Bronisława Chromego. Wyniki konkursu ogłoszono 26 października podczas uroczystej gali, która miała miejsce w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie.

Kraków Miasto Literatury UNESCO oddał swoją przestrzeń wystawienniczą na Targach Książki **małym, niezależnym wydawcom zrzeszonym w grupie Świadomi Wydawcy**. Na stoisku KMLU zaprezentowanych zostało aż 14 oficyn skupionych

wokół grupy. Zrzeszenie niezależnych polskich wydawnictw powstało jako odpowiedź na coraz bardziej dotkliwy problem przesylenia rynku książki nowościami i publikacjami reklamowanymi jako bestsellery w oderwaniu od ich jakości merytorycznej. Celem działań podejmowanych przez grupę jest upowszechnianie świadomości książki jako dobra kultury, promowanie wartościowej literatury, często niedostępnej w popularnych kanałach sprzedaży, wzmacnianie solidarności branży wydawniczej i zachęcanie do współpracy pomiędzy podmiotami rynku książki i instytucjami kultury.

9. Festiwal Conrada, czyli siedem niepokojących dni

119 gości, ponad 100 wydarzeń, warsztaty dla dzieci, pasma: antydyskryminacyjne, lwowskie i dotyczące przemysłów książki, koncerty, pokazy filmów, wystawy... Tak przedstawiała się tegoroczna, 9. edycja festiwalu Conrada.

Hasłem przewodnim festiwalu był niepokój. Przez siedem festiwalowych dni przybyli z czterech kontynentów goście zastanawiali się, co jest jego źródłem, co może być konsekwencją, jak go łagodzić i czy można w tej emocji, uznawanej przecież za nega-

tywną, odnaleźć pozytywne elementy. I tak jak różne było pochodzenie festiwalowych gości i tworzona przez nich literatura, tak odmienne były ich punkty widzenia i diagnozy, które stawiali. Siri Hustvedt i Agneta Pleijel snuły feministyczne narracje, Dan Brown prezentował wizje przyszłości religii, a francuska socjolożka Nilüfer Göle tłumaczyła, że to co zwykle postrzegamy jako niepokojące – spory o budowę meczetów, noszenie chust, jedzenie halal – to w rzeczywistości oznaka postępującej integracji. Amerykanka Arlie Russel Hochschild wyjaśniała, dlaczego jej rodacy powierzyli swoją przyszłość Donald-

wi Trumpowi, pisarki Weronika Gogola i Wioletta Grzegorzewska oraz studenci Polskiej Szkoły Reportażu odkrywali tajemnice polskiej prowincji, a Maciej Zaremba-Bielawski wskazywał, gdzie szukać prawdy w dobie postprawdy.

Goście analizowali też twórczość patrona festiwalu, w tym roku skupiając się głównie na tym, w jaki sposób została w niej ujęta kwestia kolonializmu. Catherine Anyango opowiadała o graficznej powieści, którą stworzyła na podstawie *Jądra ciemności*, a Magda Heydel i Jacek Dukaj o swoich przekładach tego opowiadania. Agata Bielik Robson i Ry-

szard Koziółek zastanawiali się zaś, za co można nie lubić Josepha Conrada i czy krytycy słusznie oskarżają go o pochwałę imperializmu.

– *Conrad podejmuje problem projektu modernizacyjnego, ale go nie ocenia. Wszyscy jego bohaterowie składają broń, zdają się mówić: ja tego świata nie rozumiem i nigdy nie pojmę* – mówiła Bielik-Robson. Kwestię tę rozważał też Adam Hochschild w wykładzie Conrad Lecture. Zwracał uwagę, że choć to zaskakujące, Conrad jako jeden z nielicznych dziewiętnastowiecznych pisarzy podjął wątek europejskiego imperializmu. – *To tak, jak-*

by w XX wieku żaden niemiecki autor nie napisał o holocauście – tłumaczył. – Myślę, że gdyby żył w naszych czasach, byłby jednym z tych, którzy apelują o przyjęcie braci uciekinierów.

Spora część festiwalowego programu poświęcona była biografiom. Festiwalowi goście rozmawiali o nieznanym wątku z życia Stanisława Lema, Zdzisława i Tomasza Beksińskich, Bolesława Prusa i Witolda Gombrowicza oraz zastanawiali się, dlaczego warto pisać biografie. – *Biografie są dla dorosłych tym, czym bajki dla dzieci* – mówiła Klementyna

Suchanow, autorka książki *Gombrowicz. Ja, geniusz. – Czytamy je, by dowiedzieć się, kim są nasze autorytety, jak funkcjonuje świat, skąd się wzięliśmy.*

Festiwal Conrada od początku stawia sobie za cel nie tylko prezentację literatury, ale też zwracanie uwagi na zjawiska niedostrzegane czy ignorowane. W tym roku były to: literatura głuchych oraz proza i poezja tworzone bądź czytane w zakładach karnych. Mimo że grupy te wydają się być krańcowo odmienne, obie muszą mierzyć się ze stereotypami i dla obu literatura stanowi istotne narzędzie poznawania świata i odnajdywania swojej

roli (o jego wadze świadczy choćby wysoki poziom czytelnictwa odnotowywany w tych środowiskach). – *Oddziaływanie na społeczeństwo to obowiązek sztuki* – mówiła Maria Dąbrowska-Majewska, szefowa Fundacji Zmiana, która zajmuje się m.in. wysyłaniem książek do więziennych bibliotek. Festiwal Conrada łączy także literaturę z innymi dziedzinami twórczości artystycznej, jak muzyka, teatr czy sztuki wizualne. Pierwszego dnia 9. Festiwalu Conrada w dawnej Fabryce Tytoniu, czyli klubie Zet Pe Te odbył się koncert Jacka Szymkiewicza (ps. Budyń) – multiinstrumentalisty, wokalisty zespołów Pogodno i Babu Król, z zespołem Chango. Muzycy przygotowali na festiwal specjalny repertuar w całości poświęcony pracy z demonem talentu. Z kolei wraz z Galerią Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki zaprezentowaliśmy wystawę Nowy region świata, która w tym roku łączyła się programowo z Festiwalem Conrada. Za punkt wyjścia obierała żeglugę Jose-

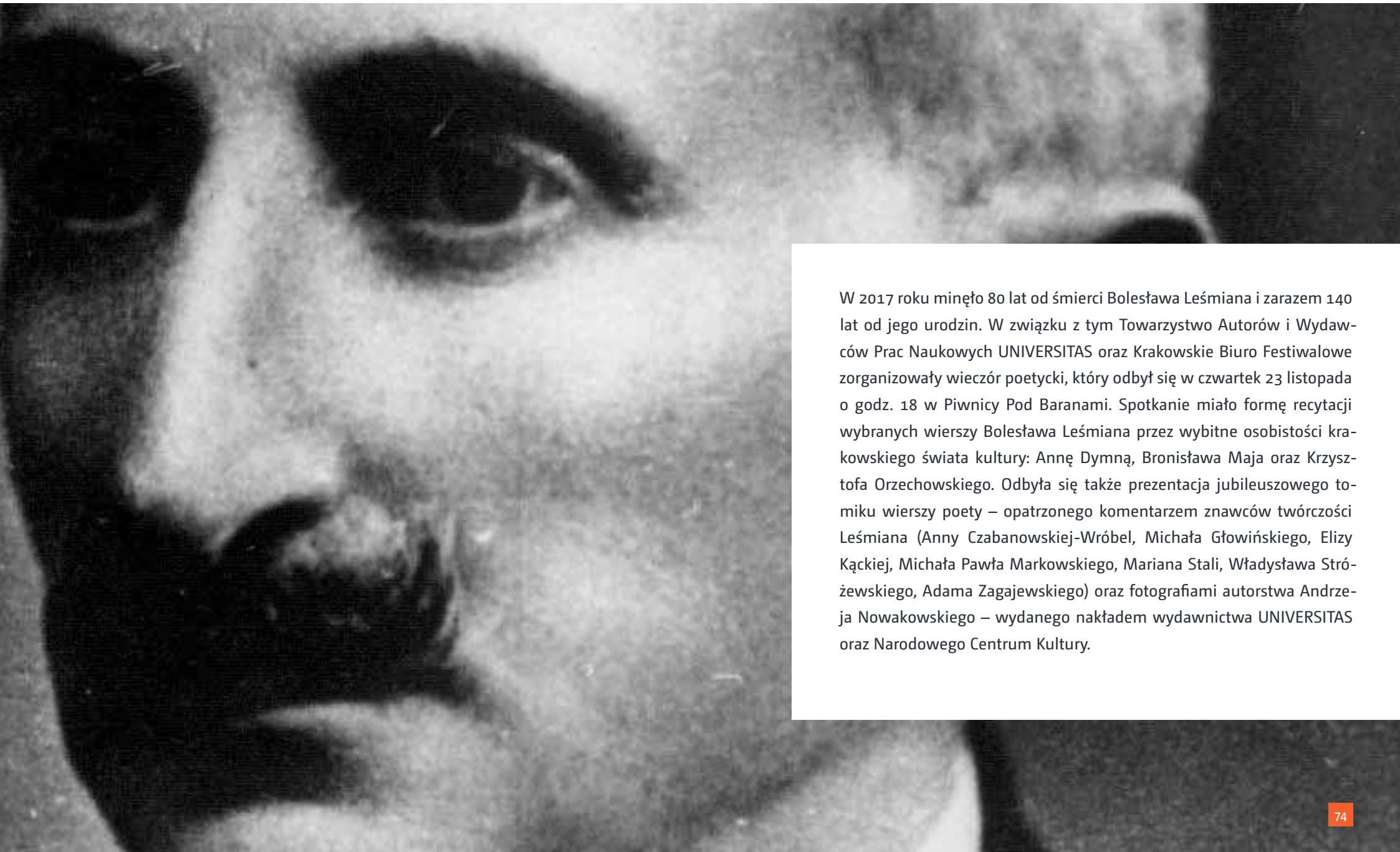
pha Conrada po rzece Kongo. Wśród prezentowanych artystów znaleźli się m.in. Ewan Atkinson, Fiona Banner, Jean-Ulrick Désert, Joscelyn Gardner, Nomusa Makhubu, Christine Meisner, Yedda Morrison, Claudia Rankine & John Lucas, Zina Saro-Wiwa, Wilhelm Sasnal czy Hank Willis Thomas.

Festiwal zakończyła gala Nagrody Conrada, którą w tym roku otrzymała Anna Cieplak, autorka powieści *Ma być czysto* opowiadającej o życiu gimnazjalistów. Podczas uroczystości nagrodzono też najlepsze tłumaczki: Magdalenę Sipowicz i Renatę Szpilką oraz moderatorkę Annę Goc. – *Festiwal Conrada trwa dłużej niż tydzień. Idee, które prezentują jego goście, są przechwytywane przez publiczność, instytucje, animatorów kultury, którzy rozwijając je, sprawiają, że wydarzenie jest kontynuowane przez cały rok* – mówił podczas gali Nagrody Conrada dyrektor programowy festiwalu Grzegorz Jankowicz.

W 2017 roku **Nagroda Conrada** została przyznana już po raz trzeci, a uroczysta gala była jednocześnie zamknięciem Festiwalu Conrada. Fundatorem oraz organizatorem nagrody jest Miasto Kraków, natomiast partnerami: Instytut Książki, Fundacja Tygodnika Powszechnego i Krakowskie Biuro Festiwalowe. Tegoroczni finaliści wybrani zostali przez kapitułę w składzie: Michał Paweł Markowski (przewodniczący), Urszula Chwalba, Inga Iwasiów, Grzegorz Jankowicz, Krzysztof Koehler, Zofia Król, Michał Nogaś i Joanna Szulborska-Łukaszewicz (sekretarz). Nagroda Conrada to wyróżnienie, dzięki któremu debiutujący twórca zdobywa zainteresowanie szerokiej publiczności. Nagroda ma być wsparciem nie tylko dla początkujących pisarzy, ale także dla wydawców, zachęcając ich do podejmowania ryzyka wydawniczego. W 2017 roku czytelnicy docenili książkę *Ma być czysto* Anny Cieplak. Autorka otrzymała statuetkę oraz nagrodę pieniężną w wysokości 30 tysięcy złotych, a także możliwość miesięcznego pobytu rezydencjalnego w Krakowie. Ponadto laureatka może liczyć na promocję swojej książki podczas przyszłorocznej edycji Festiwalu Conrada oraz na łamach „Tygodnika Powszechnego”.

LISTOPAD

W 2017 roku minęło 80 lat od śmierci Bolesława Leśmiana i zarazem 140 lat od jego urodzin. W związku z tym Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS oraz Krakowskie Biuro Festiwalowe zorganizowały wieczór poetycki, który odbył się w czwartek 23 listopada o godz. 18 w Piwnicy Pod Baranami. Spotkanie miało formę recytacji wybranych wierszy Bolesława Leśmiana przez wybitne osobistości krakowskiego świata kultury: Annę Dymną, Bronisława Maja oraz Krzysztofa Orzechowskiego. Odbyła się także prezentacja jubileuszowego tomiku wierszy poety – opatrzonego komentarzem znawców twórczości Leśmiana (Anny Czabanowskiej-Wróbel, Michała Głowińskiego, Elizy Kąckiej, Michała Pawła Markowskiego, Mariana Stali, Władysława Stróżewskiego, Adama Zagajewskiego) oraz fotografiami autorstwa Andrzeja Nowakowskiego – wydanej nakładem wydawnictwa UNIVERSITAS oraz Narodowego Centrum Kultury.

GRUDZIEŃ

„Rymś” to najważniejsze dziś w Polsce pismo o literaturze dla dzieci i młodzieży. Merytorycznej wadze i intelektualnej głębi towarzyszy uroda, która bije już z okładek. Z „Rymsem” współpracowali znakomici rysownicy m.in. Jan Bajtlik, Maciej Błażniak, Patrycja Bliuj-Stodulska, Katarzyna Bogucka, Anna Chmielnik, Aleksandra Cieślak, Agata Dudek, Joanna Gębał, Marta Ignerska, Agata Juszczak, Tomasz Kaczkowski, Agata Królak, Katarzyna Olbrycht, Ola Szmidzka i Józef Wilkoń. Z okazji 10-lecia pisma w przestrzeni Pawilonu Wyspiańskiego zaprezentowaliśmy 10 najciekawszych z dotychczasowych okładek tego zasłużonego tytułu w ramach wystawy *10 lat Rymśa*. Wystawę można było zwiedzać do 12 grudnia.

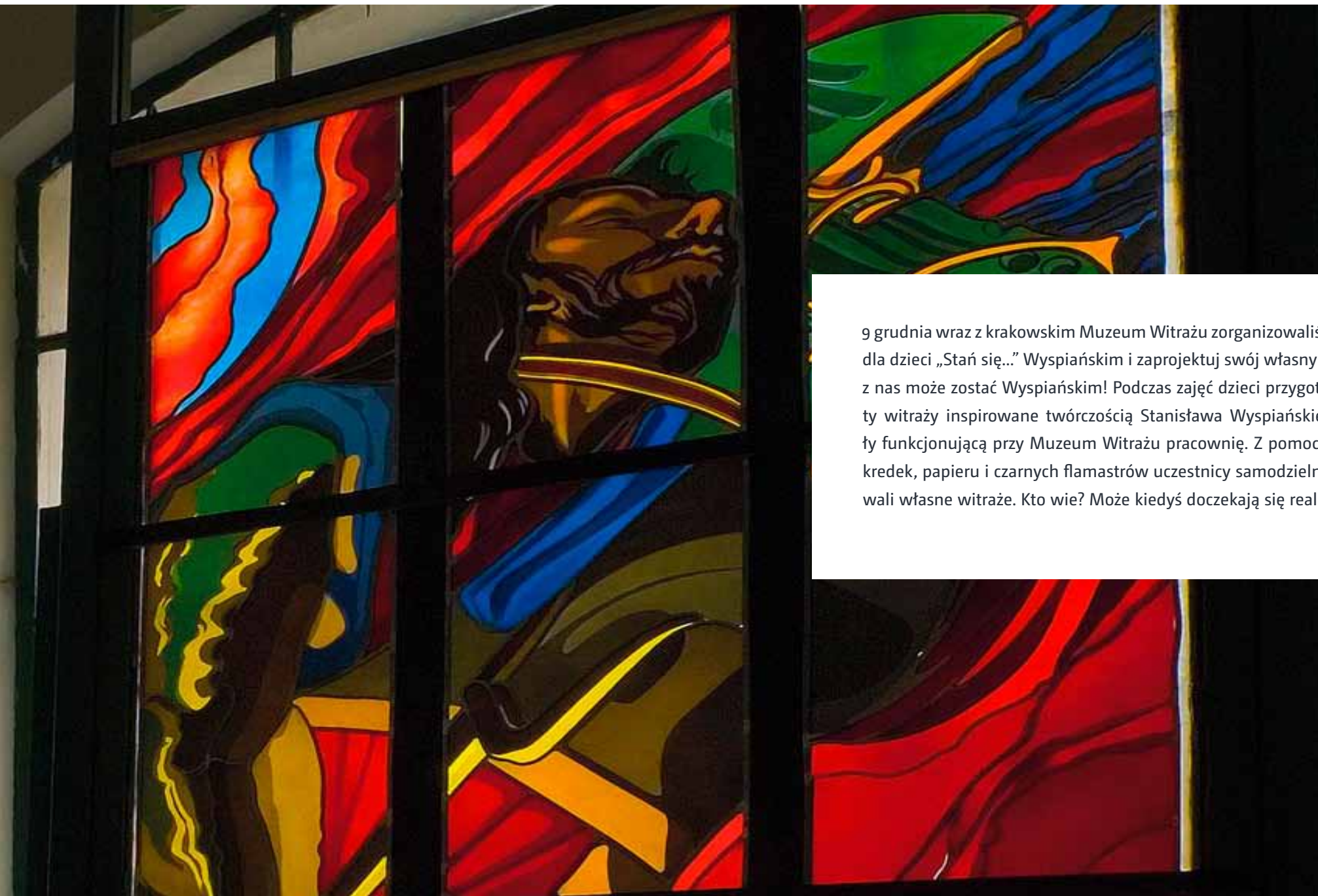
Colson Whitehead, autor książek uhonorowanych National Book Award i Nagrodą Pulitzera, miłośnik literatury popularnej i kina gatunkowego spotkał się z czytelnikami 3 grudnia w Krakowie, w ramach pasma „Festiwal Conrada po godzinach” w Kinie Pod Baranami. Wydarzenie zakoń-

czył pokaz filmu *Nie jestem twoim Murzynem*, do którego wprowadzenie wygłosił sam pisarz. Spotkanie z autorem *Kolei podziemnej* poprowadził Grzegorz Jankowicz. Spotkanie było częścią programu towarzyszącego Festiwalowi Conrada.

6 grudnia w księgarni De Revolutionibus odbyły się mikołajkowe warsztaty ilustratorskie z Joanną Rusinek. Krakowska graficzka, ilustratorka książek dla dzieci, autorka ilustracji prasowych, okładek książek i plakatów, współwłaścicielka studia graficznego Kreska i Kropka, absolwentka Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie zabrała najmłodszych w morską podróż śladami Josepha Conrada. Podczas zajęć tworzyliśmy morskie potwory.

9 grudnia wraz z krakowskim Muzeum Witrażu zorganizowaliśmy warsztaty dla dzieci „Stań się...” Wyspiańskim i zaprojektuj swój własny witraż! Każdy z nas może zostać Wyspiańskim! Podczas zajęć dzieci przygotowały projekty witraży inspirowane twórczością Stanisława Wyspiańskiego i zwiedziły funkcjonującą przy Muzeum Witrażu pracownię. Z pomocą kolorowych kredek, papieru i czarnych flamastrów uczestnicy samodzielnie zaprojektowali własne witraże. Kto wie? Może kiedyś doczekają się realizacji w szkle!

Kurs Kreatywnego Pisania Miasta Literatury UNESCO

pisz.miastoliteratury.pl

20 grudnia w kawiarni Cheder po raz pierwszy odbyło się wydarzenie „Gra o tom”. Aby wziąć w nim udział, zainteresowani musieli przynieść ze sobą jedną książkę wydaną po 2000 roku. Maria Kula, redaktorka prowadząca kursy pisania, wygłosiła krótki wykład o pisaniu, a następnie na podstawie jej wskazówek powstały krótkie fragmenty na zadany temat. Następnie uczestnicy warsztatów czytali swoje teksty, a na koniec odbyło się głosowanie. Zwycięzca najlepszego fragmentu wygrywał wszystkie przyniesione książki. Gra o tom to wydarzenie towarzyszące programowi wsparcia debiutów literackich przez Krakowskie Biuro Festiwalowe.

PROJEKTY CAŁOROCZNE

- Warsztaty kreatywnego pisania
- Spacerzy literackie
- ICORN
- Kody Miasta
- Writers in Motion
- Multipoezja
- Drugie Życie Książki
- Book's Not Dead
- LiteraTURA

Programowi Kursu Kreatywnego Pisania od początku tego roku towarzyszyły comiesięczne weekendowe warsztaty pisania – jedno- bądź dwudniowe spotkania z pisarzami, redaktorami, dziennikarzami i krytykami, którzy w intensywnym, weekendowym programie opowiadali o sposobach konstrukcji tekstu literackiego oraz tajnikach branży. Wśród prowadzących znaleźli się m.in. Max Cegielski, dziennikarz i podróżnik, który pracował wspólnie z dwanaściorgiem uczestników nad ich krót-

kimi reportażami; pisarka Sylwia Chutnik, która opowiedziała o sztuce pisania felietonu, a także Jakub Żulczyk, który podzielił się z grupą swoją wiedzą o storytellingu. W ciągu roku odbyły się również dwa intensywne bloki zajęć pisarskich w ramach obchodów Roku Conrada – reportersko-podróżnicze z Marcinem Kąckim i Dariuszem Rosiakiem oraz kryminalne z Mariuszem Czubajem i Filipem Modrzejewskim. Z kolei warsztat dla blogerów i krytyków literackich prowadzony przez Paulinę Mało-

chleb i Marcina Wilka stał się częścią programu Festiwalu Conrada.

Oprócz warsztatów pisarskich młodzi twórcy mieli także możliwość uczestniczenia w szeregu spotkań otwartych – również dedykowanych pisarskim talentom. Cykl „Spotkania z redaktorami”, czyli czterech rozmów z redaktorami nabywającymi nową prozę w czołowych wydawnictwach w Polsce, umożliwił pisarzom dowiedzenie się o funkcjonowaniu branży, a także osobiste poznanie

osób, które współdecydują o losach debiutantów. O tym, jak przebiega współpraca między redaktorem książki a jej autorem opowiedzieli m.in. Agata Pieniążek z wydawnictwa Znak, Marcin Baniak z wydawnictwa Dwie Siostry oraz Julianna Jonek z wydawnictwa Dowody na Istnienie. W kwietniu odbyło się również wyjątkowe spotkanie z dziennikarzami „Dużego Formatu”, którzy po raz drugi przygotowali intensywny, dwudniowy kurs. Tajniki pracy reportera zdradzili doświadczeni i nagradzani reporte-

rzy: Konrad Oprzędek, Anna Śmigulec i Renata Radłowska. Kurs zawierał sześć bloków tematycznych, podczas których każdy z kursantów miał szansę poznać tajniki warsztatu, analizował teksty, a także pisał swoje fragmenty pod okiem prowadzących.

W ciągu roku odbyły się również: warsztaty pisania z Jerzym Franczakiem, warsztaty z Michałem Cetnarowskim, spotkanie z Łukaszem Orbitowskim w ramach cyklu „Jak zaczynałem?”, czyli rozmów ze znanymi i cenionymi pisa-

rzami, którzy opowiadają o początkach swojej pisarskiej kariery, a także wieczór literacki „Gra o tom”, podczas którego publiczność miała możliwość napisania krótkiego tekstu literackiego i wygrania książek.

Patronatem Kursu Kreatywnego Pisania objęliśmy także „Otwarte wydarzenie o pisaniu”, które poprowadziła Maria Kula – redaktorka prowadząca Szkołę Pisania Powieści. W ramach wydarzenia odbyło się spotkanie m.in. z Joanną Natęcz, Aleksandrą Zielińską czy Ahsanem Ri-

dhą Hassanem, absolwentem pierwszej edycji Kursu Kreatywnego Pisania Miasta Literatury UNESCO, który ma na swoim koncie już kilka publikacji książkowych. Krakowskie Biuro Festiwalowe było współorganizatorem spotkania.

W tym roku spaceru zainaugurował dr Grzegorz Nieć z Uniwersytetu Pedagogicznego, który oprowadził uczestników po krakowskich antykwariatach. Kolejne spaceru literackie podążały szlakami: Stanisława Wy-

spiańskiego, Czesława Miłosa, Wisławy Szymborskiej, Stanisława Lema, Josepha Conrada, Awangardy Krakowskiej, piosenki poetyckiej, literatury dziecięcej i literackiej Nowej Huty. W ramach Roku Conrada odbyło się też kilkanaście spacerów dla nauczycieli i uczniów, które poświęcono Josephowi Conradowi.

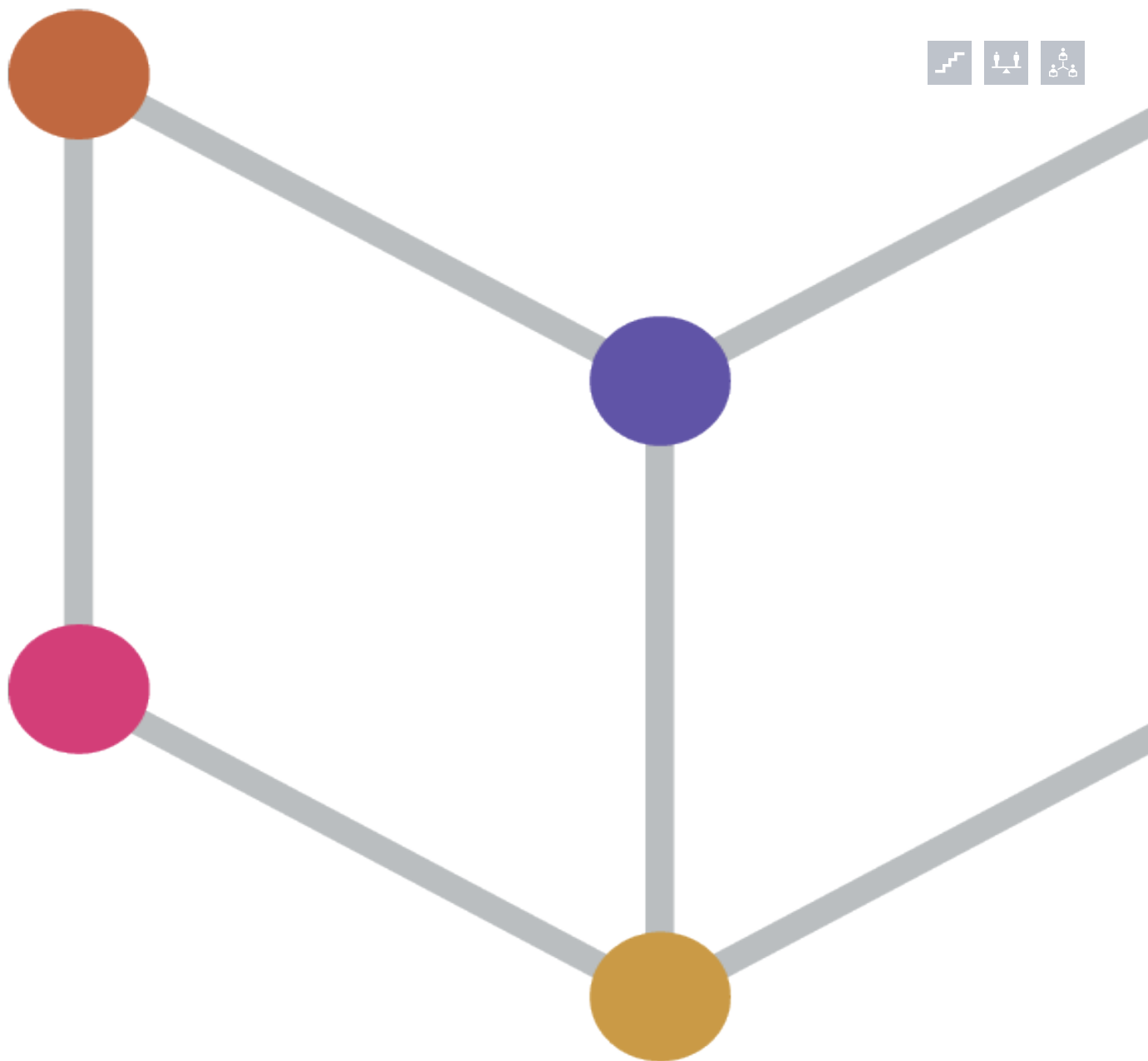

Cykl literackich spacerów, które organizowane są od 2014 roku, to wyjątkowa okazja do bliższego poznania krakowskich autorów oraz książkowych odniesień, anegdot i biograficznych ciekawostek związanych z miejscami, które mijamy na co dzień. Udział w tych wydarzeniach jest bezpłatny, może się na nie zapisać każdy – wystarczy wysłać zgłoszenie drogą mailową. Literackie spacery są nie tylko swoistym „czytaniem miasta” i przeżywaniem literatury w otaczającej nas na co dzień przestrzeni, ale także szansą na spotkanie osób bliskich pisarzom. Spacery literackie organizowane co najmniej raz w miesiącu to możliwość dokładnego poznania literackiej mapy miasta. Dwie krakowskie przewodniczki – Agnieszka Pudełko i Łucja Malec-Kornajew – oraz autorzy tacy, jak Łukasz Orbitowski, Andrzej Franaszek, Jacek Olczyk, Wojciech Orliński czy Grzegorz Jankowicz przez cały rok zabierali ciekawskich tam, gdzie w Krakowie powstawała i żyje literatura.

W tym roku spacery zainaugurował dr Grzegorz Nieć z Uniwersytetu Pedagogicznego, który oprowadził uczestników po krakowskich antykwariatach. Kolejne spacery literackie podążały szlakami: Stanisława Wyspiańskiego, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej, Stanisława Lema, Josepha Conrada, Awangardy Krakowskiej, piosenki poetyckiej, literatury dziecięcej i literackiej Nowej Huty. W ramach Roku Conrada odbyło się też kilkanaście spacerów dla nauczycieli i uczniów, które poświęcono Josephowi Conradowi.

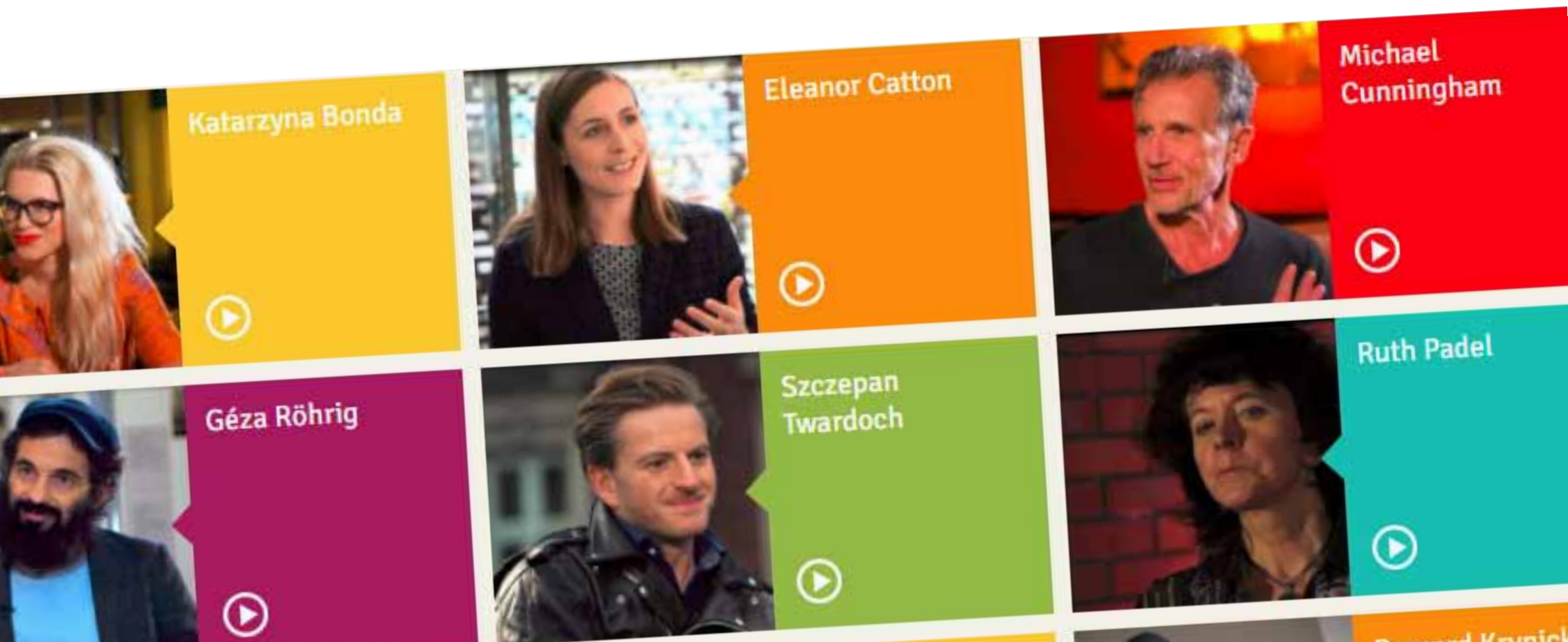

Od przystąpienia Krakowa do ICORN w 2011 roku, gośćmi naszego miasta i poprzednikami Monema Mahjuba w Willi Decjusza byli jak dotąd: deportowana z Norwegii Osetynka Maria Amelie, egipski bloger Kareem Amer, w 2013 roku prześladowany pisarz i wydawca z Iranu Mostafa Zamani, w 2014 Lawon Barszczeuski, białoruski pisarz, tłumacz i działacz na rzecz praw człowieka, w 2015 Aslı Erdoğan, turecka pisarka i dziennikarka, a w 2016 pochodzący z Kongo pisarz, naukowiec, literaturoznawca i działacz społeczny – Felix Kaputu. ICORN, czyli International Cities of Refuge Network/ Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia, to stowarzyszenie miast z całego świata, które angażują się w obronę wolności słowa i pisarzy prześladowanych z powodów politycznych – ukrywających się, więzionych lub objętych zakazem publikowania we własnym kraju. W 2011 roku Kraków przystąpił do ICORN jako pierwsze z polskich miast.

To już piąta odsłona projektu Kody Miasta. Łącznie od początku jej trwania w Krakowie pojawiło się już ponad 180 literackich ławek, którym patronują najwybitniejsi twórcy związani z Krakowem. Wszystkie literackie miejsca i ławki opatrzone zostały specjalnymi tabliczkami, na których obok nazwiska autora znalazł się również specjalny kod QR prowadzący do multimedialnych treści o pisarzu. W 2017 roku kolejne miejsca w przestrzeni Krakowa znalazły swoich literackich patronów. Wśród wyróżnionych podczas specjalnej, nowohuckiej edycji projektu znaleźli się: Wojciech Bogusławski, Jan Brzechwa, Maria Dąbrowska, Ryszard Kapuściński, Jarosław Iwaszkiewicz, Ryszard Kapuściński, Katarzyna Kobylarczyk, Hugo Kołłątaj, Tadeusz Konwicki, Paweł Majka, Artur Międzyrzecki, Cyprian Kamil Norwid, Renata Radłowska, Jan Józef Szczepański, Aleksander Ścibor-Rylski, Wiktor Woroszyński i Stefan Żeromski. Ławki z ich tabliczkami znajdują się w Parku Ratuszowym. Natomiast literackie ławki, których przybyło w tym roku w centrum miasta, upamiętniają takich autorów, jak Maciej Słomczyński, Tadeusz Śliwiak czy Jerzy Waldorff-Preyss.

Audiowizualna biblioteka pisarzy Writers in Motion to długofalowy projekt realizowany przez Krakowskie Biuro Festiwalowe we współpracy z Wydziałem Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dzięki wywiadam przed kamerą powstają audiowizualne sylwetki pisarzy polskich i zagranicznych, zarówno tych mieszkających w Krakowie, jak i tych, którzy odwiedzają miasto podczas licznych wydarzeń literackich, jak choćby Festiwalu Conrada. Wywiady przygotowują i prowadzą studenci oraz doktoranci Wydziału Polonistyki UJ pod opieką doświadczonych pracowników naukowych i krytyków literackich. Writers in Motion to znacznie więcej niż wywiady z pisarzami – to laboratorium literatury i nowych mediów, w którym tworzą się wielorakie połączenia między młodymi ludźmi wnoszącymi świeże spojrzenie na problemy literatury współczesnej, doświadczonymi krytykami i badaczami oraz uznanymi pisarzami, często ukazującymi tu swoje nieznane dotąd oblicze. W roku 2017 w ramach programu przeprowadzono wywiady z takimi autorami jak Siri Hustvedt, Nilüfer Göle, Eric-Emmanuel Schmitt czy Michał Witkowski.

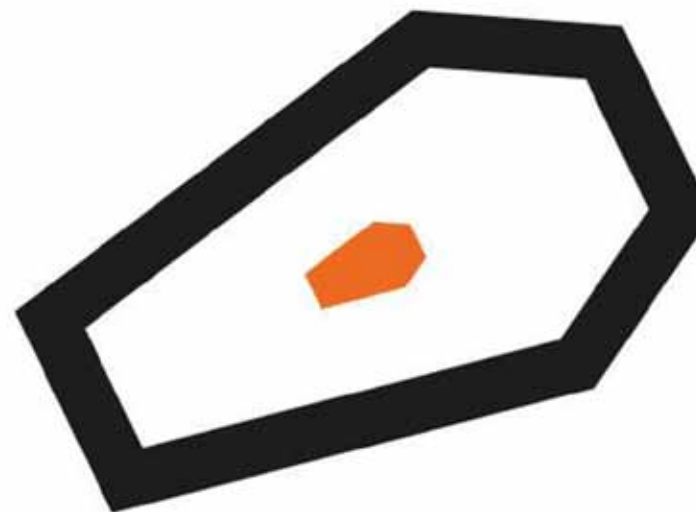
W 2017 roku dla wszystkich wielbicieli literatury przeprowadziliśmy aż 17 edycji jednej z najpopularniejszych w Polsce akcji wymiany książek, w tym tradycyjnie już w Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego i Pawilonie Wyspiańskiego. Odwiedziliśmy także Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK, Artetekę Wojewódzkiej Biblioteki

Publicznej w Krakowie, Księgarnię Podróżniczą Bonoboczy Hotel Forum podczas Targów Vintage i Retro. Drugie Życie Książki tradycyjnie towarzyszy także największym krakowskich festiwalom – OFF Camera (Plac Szczepański), Festiwalowi Miłosza (Muzeum Erazma Ciołka), Festiwalowi Literatury dla Dzieci (Muzeum Sztuki i Techniki

Japońskiej Manggha) i Festiwalowi Conrada (Pałac Czeczotka). Akcja Drugie Życie Książki to bezpłatna wymiana książek organizowana przez Krakowskie Biuro Festiwalowe.

Book's not dead to profesjonalny podcast literacki tworzony przez Michała Sowińskiego i Katarzynę Trzeciak. W podkaście wysłuchać można rozmów z najlepszymi pisarkami i pisarzami (w pierwszym odcinku gościem był Michel Faber, w drugim Colm Tóibín), ale też poznać fragmenty ich twórczości czytane przez aktorów m.in. Starego Teatru. Book's not dead to także grupa facebookowa, w której dyskutuje się o wszystkim, co związane z książkami: nowościach, recenzjach, a także planach najbliższych podcastów. Grupę animuje i odpowiada w niej na pytania Michał Sowiński. Book's not dead to projekt książkowy „Tygodnika Powszechnego“ pod patronatem Krakowa Miasta Literatury UNESCO.

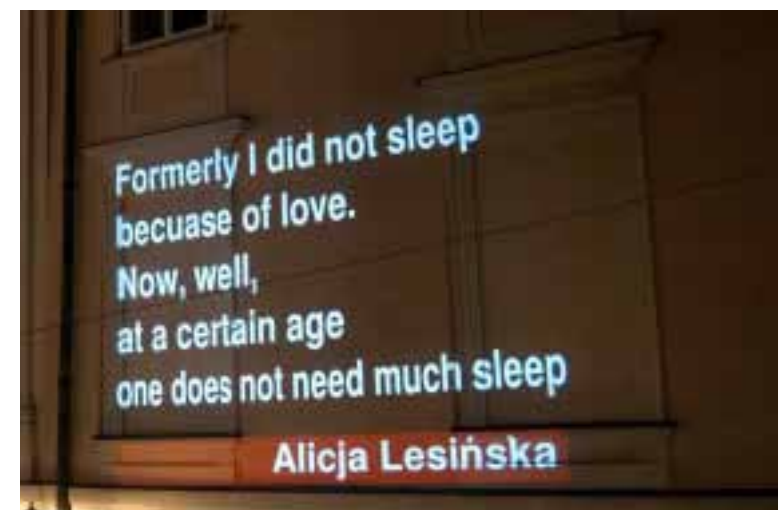

Book's not dead

MULTIPOEZJA

Book's not dead to profesjonalny podcast literacki tworzony przez Michała Sowińskiego i Katarzynę Trzeciak. W podkaście wysłuchać można rozmów z najlepszymi pisarkami i pisarzami (w pierwszym odcinku gościem był Michel Faber, w drugim Colm Tóibín), ale też poznać fragmenty ich twórczości czytane przez aktorów m.in. Starego Teatru. Book's not dead to także grupa facebookowa, w której dyskutuje się o wszystkim, co związane z książkami: nowościami, recenzjach, a także planach najbliższych podkastów. Grupę animuje i odpowiada w niej na

pytania Michał Sowiński. Book's not dead to projekt książkowy „Tygodnika Powszechnego” pod patronatem Krakowa Miasta Literatury UNESCO.

LiteraTURA – comiesięczny newsletter z bazą informacji o życiu literackim Krakowa to element strategii Krakowa Miasta Literatury UNESCO. Wśród jej priorytetów znajdują się m. in. integrowanie różnorodnego życia literackiego, tworzenie połączeń: literatura, nowe media i przemysły kreatywne, kreowanie postaw czytelniczych, tworzenie warunków do uobecniania się literatury w przestrzeni publicznej, a także edukacja literacka. Informacja o wydarzeniach literackich: spotkaniach autorskich, warsztatach, wykładach, spacerach, koncertach czy wystawach zaplanowanych w danym miesiącu w Krakowie dociera wprost do skrzynek mailowych czytelników. LiteraTURA to narzędzie do planowania i wyszukiwania ciekawostek, na które inaczej mogliby nigdy się nie natknąć.

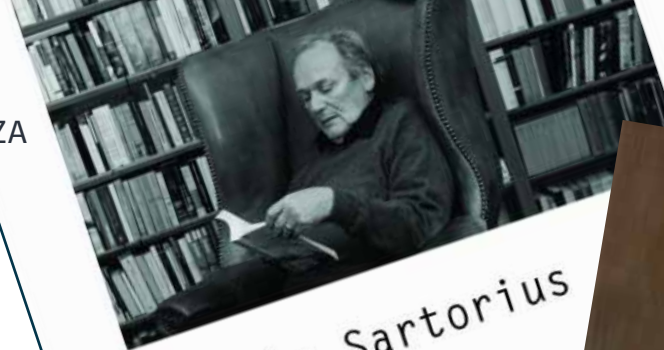
PUBLIKACJE I PATRONATY

Kraków Miasto Literatury UNESCO, Krakowskie Biuro Festiwalowe oraz festiwale Conrada i Miłosza jak co roku wspierały nowe publikacje wydawnicze. W 2017 roku patronowaliśmy 25 nowym tytułom.

- Adam Wajrak, *Lolek*, Agora
- Adam Wajrak, Tomasz Samojlik, *NieUmarty las*, Agora
- Adam Wajrak, Tomasz Samojlik, *Umarty las*, Agora
- Agneta Pleijel, *Zapach mężczyzny*, Karakter
- Anna Grochowska, *Wszystkie drogi prowadzą na Krupniczą*, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka
- Arlie Russell Hochschild, *Obcy we własnym kraju*, Krytyka Polityczna
- Conrad, Anyango, Mairowitz, Heydel, *Jądro ciemności*. Powieść graficzna, Lokator
- Goli Taraghi, *Sen zimowy*, Książkowe Klimaty
- Jacek Olczyk, *Życie literackie w Krakowie*, Korporacja Ha!art
- Klementyna Suchanow, *Gombrowicz. Ja, geniusz* (2 tomy), Wydawnictwo Czarne
- Mariusz Wollny, *Był sobie król... Poczet Jagiellonów*, wydawnictwo Jama
- *Oddać sprawiedliwość widzialnemu światu. Eseje o twórczości Josepha Conrada*, Narodowe Centrum Kultury
- Patronat nad serwisem Popmoderna
- Sacha Batthyany, *A co ja mam z tym wspólnego? Zbrodnia popełniona w marcu 1945. Dzieje mojej rodziny*, Czytelnik
- *Sztuka powieści*. Wywiady z pisarkami z „The Paris Review”, Książkowe Klimaty
- Tom Tirabosco, Christian Perrissin, *Kongo*, Kultura Gniewu
- Tracy Chevalier, *Otello. Ten nowy*, Wydawnictwo Dolnośląskie
- Wioletta Grzegorzewska, *Stancje*, W.A.B.
- Wojciech Orliński, *Lem. Życie nie z tej ziemi*, Wydawnictwo Czarne, koedycja z wydawnictwem Agora
- Akcja crowdfundingowa Marty Kurek, *Szał Wandy*

Joachim Sartorius
Zegar szronu

- Antjie Krog, *Ciało ograbione*, Wydawnictwo Literackie
- Joachim Sartorius, *Zegar szronu*, Wydawnictwo a5
- Linn Hansén, *Przejdź do historii*, Lokator
- Petr Hruška, *Darmaty*, Instytut Mikołowski
- Robert Pinsky, *Terrarium dla snów. Wiersze wybrane*, Znak

DZIAŁANIA MIĘDZYNARODOWE KRAKOWA MIASTA LITERATURY UNESCO

Kraków od czterech lat pełni funkcję koordynatora grupy Miast Literatury – pośredniczy w kontakcie Miast i Sekretariatu UNESCO, ułatwia przepływ informacji między Miastami, czuwa nad wspólnymi projektami. Drugą ważną rolą Krakowa jest zasiadanie w Komitecie Sterującym Sieci Miast Kreatywnych, czyli w praktyce konsultowanie strategicznych decyzji podejmowanych na szczeblu generalnym.

W związku z uczestnictwem w Sieci Miast Kreatywnych przedstawiciele KMLU uczestniczyli w 2017 w dwóch obowiązkowych konferencjach międzynarodowych:

- Kongresie Miast Kreatywnych – corocznym, obowiązkowym spotkaniu wszystkich członków Sieci UNESCO. W 2017 r. odbyło się ono w Enghien-les-Bains (Francja) w dniach 28.06-2.07.2017 r.
- Corocznym spotkaniu Miast Literatury UNESCO, które odbyło się w Barcelonie w dniach 20-23.04.2017 r.

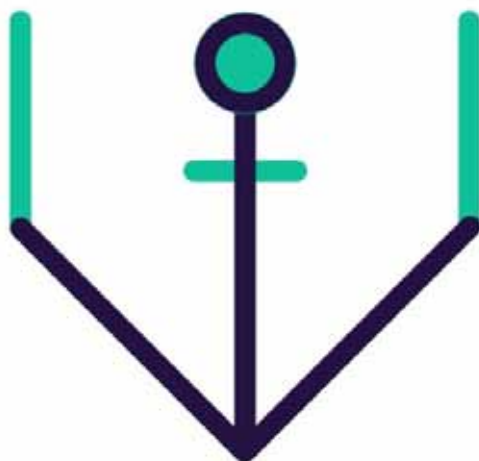

Program rezydencjalny Krakowa Miasta Literatury UNESCO skierowany jest do młodych pisarzy i wschodzących talentów z Miast Literatury należących do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO. Twórcy podczas miesięcznych pobytów mieli szansę nie tylko pracować nad nowymi utworami, ale również dobrze poznać życie literackie Krakowa. W pilotażowym roku nasze miasto gościło troje pisarzy, byli to: Brynjar Jóhannesson, poetę z Reykjavíku (maj), Sarah Stewart, pisarkę z Edynburga (czerwiec) oraz Sarah Herman, autorkę z Norwich (październik).

1 października Kraków powitał kolejną stypendystkę Programu Rezydencjalnego Krakowa Miasta Literatury UNESCO. W 2017 roku była nią Sarah Herman, która przyjechała do nas z Miasta Literatury Norwich. Sarah przez ponad 10 lat pracowała jako pisarka, redaktorka i korektorka w agencjach reklamowych i marketingowych, wydawnictwach i czasopismach. Pracowała jako copywriterka dla takich firm jak: Topshop, Fuller's Brewery, Brighterkind

Care Homes i Red Tractor, redagowała treści na strony internetowe i do magazynów modynych oraz pracowała jako korektorka dla agencji marketingowych, z których usług korzystały takie marki jak: Barclays, Aviva, Mazda czy Pret A Manger. Przeprowadzała wywiady z filmowcami i farmerami, wypowiadała się również dla polskiej telewizji. Napisała ponad 20 książek o różnicowanej tematyce: od najbardziej znanych morderstw, poprzez modele klocków LEGO, aż po serial „The Archers”. W Krakowie Sarah będzie pracować nad zbiorem krótkich opowiadań o życiu trzech kobiet.

ANCHORING ICORN IN THE BALTIC SEA REGION

Anchoring ICORN in the Baltic Sea Region to sieć zrzeszająca członków Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia (ICORN) w regionie Morza Bałtyckiego. Projekt jest skoncentrowany na budowie strategii promocji regionalnych aktywności integracyjnych na rzecz prześladowanych pisarzy, ich literatury, a także praw człowieka. Ma na celu przygotowanie fundamentu dla przyszłego rozwoju sieci w regionie i wspólnych inicjatyw. W 2017 r. dzięki projektowi Kraków udzielił merytorycznego wsparcia aż trzem miastom planującym dołączyć do sieci ICORN – Katowice, Gdańsk oraz Lwów.

OFF MIŁOSZ

OFF Miłosz to platforma ekspresji dla młodych i niezależnych twórców, którzy nie boją się literackich eksperymentów i stawiają na nowe, mniej tradycyjne formy artystyczne, jak slam czy poezja performatywna. W 2017 r. w paśmie udział wzięło 20 artystów, m.in. Kristóf Horváth (Węgry), Bob Hýsek (Czechy) czy Bridget Minamore (Wielka Brytania).

Projekt „Drop the Mic” dąży do stworzenia międzynarodowej przestrzeni współpracy poetów, pisarzy, tekściarzy, a także organizatorów festiwalu i slamów poetyckich, wspierających literaturę w ujęciu performatywnym. Chce popularyzować slam i angażować w niego coraz szersze rzesze odbiorców, integrować przez uczestnictwo. Przez cały rok w każdym z miast zaangażowanych w projekt (Heidelberg, Reykjavik, Tartu, Kopenhaga, Kraków) odbyły się międzynarodowe warsztaty i slamy z udziałem poetów z kilku europejskich krajów. Krakowska część projektu odbyła się podczas Festiwalu Miłośca (8-11 czerwca) w formie slamów, dyskusji, warsztatów i spotkań z udziałem artystów z Islandii (Vigdís Howser Hardardóttir i Jón Magnús Arnarsson), Estonii (Rauno Alliksaar i Siim Lill) oraz Danii (Dennis Buchleinter Rasmus Rhode). Projekt finansowany ze środków Nordic Culture Point.

POZOSTAŁE MIĘDZYNARODOWE DZIAŁANIA KRAKOWA MIASTA LITERATURY UNESCO

ENGAGE! YOUNG PRODUCERS

Engage! Young Producers to międzynarodowy projekt edukacyjny ukierunkowany na promowanie zaangażowanego uczestnictwa młodzieży w życie literackie i kulturalne, pojmowanego jako środek do kształtowania umiejętności krytycznego myślenia oraz lepszego rozumienia wielokulturowej rzeczywistości. Głównym adresatem projektu jest młodzież licealna (między 16 a 19 rokiem życia), zwłaszcza ta z utrudnionym dostępem do kultury, a także wszelkie lokalne organizacje i instytucje kulturalne, których działalność wiąże się z literaturą. Engage! odbywa się jednocześnie w kilku europejskich miastach (Barcelona, Norwich, Vaxjo, Kraków), a każde z nich przy wsparciu szkół średnich, bibliotek i instytu-

cji kultury, opracowuje własny, przystosowany do lokalnych warunków i potrzeb program, aby jak najlepiej zrealizować ogólne założenia całego projektu Engage!

Krakowska część projektu przybrała nazwę „Słowo w słowo”. Dwie grupy uczniów – jedna z Nowej Huty, druga z Podgórze – od listopada 2017 do czerwca 2018 uczestniczy w serii warsztatów prowadzonych przez poetów, krytyków, raperów i inne osoby, które na co dzień pracują ze słowem. Efektem ich pracy będzie zaprogramowane i zorganizowane przez nich wydarzenie podczas pasma OFF Miłosz 2018.

KONTAKT

Urszula Chwalba

Kierownik Działu Literackiego

uchwalba@biurofestiwalowe.pl

Oliwia Fryc

Dział Literacki

ofryc@biurofestiwalowe.pl

Szymon Kłoska

Dział Literacki

skloska@biurofestiwalowe.pl

Michał Koza

Dział Literacki

mkoza@biurofestiwalowe.pl

Anna Zygmunt

Dział Literacki

azygmunt@biurofestiwalowe.pl

Krzysztof Żwirski

Dział Literacki

kzwirski@biurofestiwalowe.pl

Wydawca: Krakowskie Biuro Festiwalowe

Dyrektor: Izabela Helbin

Skład i oprawa graficzna: Adam Stach

Redakcja: Anna Maria Zygmunt

Współpraca: Urszula Chwalba, Oliwia Fryc, Justyna Jochym, Krzysztof Żwirski

Współpraca Dział Wydawniczy: Grzegorz Słącz

Krakowskie Biuro Festiwalowe dziękuje partnerom za udostępnienie zdjęć na potrzeby Raportu.

Krakowskie Biuro Festiwalowe

Operator programu Kraków Miasto Literatury UNESCO

ul. Wygrana 2

30-311 Kraków

tel.: +48 12 354 25 00

fax: +48 12 354 25 01

mail: poczta@biurofestiwalowe.pl

www.miaistoliteratury.pl

